

Ўзбекистон Республикасида барча фуқаролар бир хил ҳуқуқ ва эркинликларга эга бўлиб, жинси, ирқи, миллати, тили, дини, ижтимоий келиб чиқиши, эътиқоди, шахси ва ижтимоий мавқеидан қатъи назар, қонун олдида тенгдирлар. Имтиёзлар фақат қонун билан белгиланиб қўйилади ҳамда ижтимоий адолат принципларига мос бўлиши шарт.

(Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, 18-модда)

БАҒРИКЕНГ ЮРТНИНГ АСОСИЙ ҚОНУНИ

Истиқлол сабаб орзу-умидларимиз амалга ошди, кадриятларимиз тикланди. Масжид, мадрасалар мўмин-мусулмонларга қайтариб берилди. Кадриятларимизнинг асосини ташкил этган Ислом дини таълимотларидан элимиз яна баҳраманд бўла бошлади. Маънавиятимиз асосларини, аждодларимиз қолдирган бой меросни ўрганишга, тарғиб этишга, зиёратгоҳларни ободонлаштиришга, она тилимиз равнақига кенг шароит яратилгани миллий тараққиёт учун қудратли омил бўлди. Бу ривожланишлар замирида Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг ўрни жуда муҳим. Унда инсон ҳуқуқлари, шаъни, кадр-қиммати олий кадрият деб белгилаб қўйилгани юртимизда амалга оширилаётган ислохотларда ифодасини топмоқда.

Фуқароларнинг тенг ҳуқуқлилиги таъминли халқимизнинг менталитетига, унинг инсонпарварлик руҳига, диний кадриятларимизга ҳам жуда мос келади. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов таъкидланганидек, “Ўзбекистон фуқаролари ўзларининг насл-насаби, ирқи, миллатидан ва бошқа ҳолатларидан қатъи назар, тенг ҳуқуққа эгадир. Конституциямиз Ўзбекистон фуқароси

ҳисобланган барча миллат ва элатларнинг тиллари, урф-одатлари ва миллий анъаналари ҳурмат қилинишини кафолатлайди”.

Фуқароларнинг қонун олдида тенглиги – демократиянинг муҳим элементи ҳамда жаҳон конституциявий тараққиётининг муҳим тамойилларидан ҳисобланади. Бу тенглик фуқароларнинг давлат, қонун ва суд олдида расмий тан олинадиган тенглиги бўлиб, у ҳар бир давлат фуқароларининг жинси, ирқи, миллати, тили, келиб чиқиши, мулкӣ аҳволи, эгаллаб турган лавозими, турар жойи, динга муносабати, қарашлари, жамоат бирлашмаларига мансублиги ва бошқа ҳолатлардан қатъи назар, тенг ҳуқуқ, эркинлик ва бурчларга эга эканлигини англатади.

Биз кўпмиллатли халқмиз. Мамлакатимиз аҳолиси 28 миллиондан ошди. Кўпмиллатли жамият кўп конфессиялилиқка асос бўлади. Юртимизда 130 га яқин миллат ва элат – бир неча дин, ўндан ортиқ конфессия вакиллари аҳил-иноқ яшаб келмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 31-моддасига кўра, ҳамма учун виждон эркинлиги кафолатланади. Диний қарашларни мажбуран сингдиришга йўл қўйилмайди.

Давоми 6-бетда ►►

ИЧКИ ГЎЗАЛЛИК ОМИЛЛАРИ

“Албатта, Аллоҳ адолатга, эзгу ишларга ва қариндошга яхшилик қилишга буюради ҳамда бузуқчилик, ёвуз ишлар ва зулмдан қайтаради. Эслатма олурсиз, деб (У) сизларга (доимо) **насиҳат қилур**” (Наҳл, 90).

Адолат мустаҳкам қўрғондир. Адолат шаҳват ва ғазабни жиловлай олишдир. Имом Ғазолий бундай деганлар: “Инсоннинг ички гўзаллик олами тўрт қувватга таянади, агар мана шу тўрт асос мутаносиб бўлса, хулқ гўзаллиги ҳосил бўлади. Улар илм, ғазаб, шаҳват ва улар орасидаги адолат мезонидир”.

Донишмандлар адолатни уч турга бўлишган: Аллоҳ таоло билан банда ўртасидаги адолат; бандалар ўртасидаги муносабатларда адолат; аждодалар тўғрисида адолат қилиш.

Аллоҳ билан банда ўртасидаги адолат – инсон ёлғиз Парвардигоргагина сиғиниши ва У учун ибодат қилишидир. Агар Аллоҳдан бошқасига сиғингудек бўлса, адолатсизлик ва катта хатар юзага келади.

Бандалар ўртасидаги адолат – зулм ва алдов йўли билан бир-бирининг ҳақини емаслик ва ҳар бир ишда тўғри бўлиш кабилар.

Ўтганларга нисбатан адолатли бўлиш эса, уларнинг зиммаларидаги қарзларни адо этиш, шаръий васиятларини бажариш ва яхши сифатларини эслаш, ёмонлиги бўлса кечиришдир.

Инсон адолат қилмаса, қиёматда яхшиликлардан маҳрум қолади. Натижада зулм қилиб, бошқалар ҳаққини ноҳақ егани сабаб азобланиши мумкин. Пайғамбаримиз (соллалоҳу алайҳи ва саллам): “Кимда уч хислат бўлса, унга Довудга (алайҳиссалом) берилган яхшилик ато этилибди: ғазаб ва розилик вақтида адолатли бўлиш; камбағаллик вақтида ҳам ва бойлик вақтида ҳам ўртача бўлиш, пинҳон ва ошқора пайтда ҳам бирдек Аллоҳдан қўрқиш” деганлар (*Ҳаким Термизий ривояти*).

Довудга (алайҳиссалом) берилган яхшилик шукрли бўлиш эди. Аллоҳ таоло шукр қилганларга неъматларини янада зиёда қилади.

Қўплар ғазабланган вақтда ўзини назорат қилолмай, нима сўзлаётганию, қандай иш қилаётганини унутишади.

Адолатли киши хотиржам яшайди, уни ғазаб ҳам издан чиқармайди. Демак, юкорида айтилган сифатларга эга инсон кўп яхшиликлар топади.

«HIDOYAT»

Ойлик диний-маърифий,
илмий-адабий нашр

Муассис

Ўзбекистон мусулмонлари идораси

Бош муҳаррир

Нуруллоҳ МУҲАММАД РАУФХОН

Таҳрир хайъати

Усмонхон АЛИМОВ
Абдулазиз МАНСУР
Абдураззок ЮНУС
Ортиқбек ЮСУПОВ
Анвар ТУРСУН
Аҳад ҲАСАНОВ
Зоҳиджон ИСЛОМОВ
Абдулҳамид ТУРСУН
Ҳайдархон ЙЎЛДОШХЎЖАЕВ
Баҳодир КАРИМОВ
Эркин МАЛИК
Муҳаммад Шариф ЖУМАН
Исомиддин ОЛИМОВ
Абдул Жалил ХЎЖАМ
(Бош муҳаррир ўринбосари)
Муҳтарама УЛУҒОВА
(Масъул котиб)
Аҳмад МУҲАММАД

Муқова

«Voris Design» маркази билан
хамкорликда тайёрланди.

Бадий муҳаррир

Хайруллоҳ ҚУДРАТУЛЛОХ ўғли

Саҳифаловчи

Баҳром ИКРОМОВ

Матни

Раҳима КАРИМЖОН кизи
терди.

Манзилимиз

100002 Тошкент шаҳри
Заркайнар 18-берк кўча 47а-уй;
Тел: 240-08-23, 227-34-30.
Интернет сайтимиз: www.hidoyat.uz
Интернет почтаимиз: hidoyat_jurnali@mail.ru
Ўзбекистон Республикаси Матбуот ва
ахборот агентлигида рўйхатга олинган.
Гувоҳнома рақами 0177.

Босишга 2011 йил 12 декабрда рухсат берилди.
Босмаҳонага 2011 йил 14 декабрда топширилди.
Қоғоз бичими 60x841/8. Адади 40.900 нусха.
2018-сон буюртма. «Sharq» нашриёт-матбаа
акциядорлик компаниясида босилди. Тош-
кент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41.

Қўлёзмалар қайтарилмайди.

Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан
фарқ қилиши мумкин. Келтирилган иқтибос ва
рақамлар учун муаллиф масъул. Хат юборилгани-
да исмлар тўлиқ, манзил аниқ ёзилсин. Мақолалар
кўчириб босилса ёки иқтибос олинса, «Хидоят»дан
олингани қўрсатилиши шарт.

МУНДАРИЖА

Конституциямизнинг 19 йиллиги	
Икромжон МАРДОНОВ	
Бағрикенг юртнинг асосий қонуни	1
Таянч нуқта	
Ички гўзаллик омиллари	2
Тафсир	
Мўминларга мағфират сўранг	4
Мамлакат янгиликлари	
Ёшлар фестивали	5
Хуқуқий саводхонлик	5
Конституциямизнинг 19 йиллиги	
Жамшид МУҚАДДАМОВ	
Барқарорлик қафолати	7
14 январ – Ватан ҳимоячилари куни	
Муҳаммад СИДДИҚ	
Ватан ҳимояси – муқаддас бурч	10
Ибратли ҳикоялар	
Феруза СОЛИЕВА	
Ховли олма, кўшни ол	11
Яхшиликка чақириш	
Қурбонали ТУРСУНОВ	
Устоз рози бўлса	12
Аёллар саҳифаси	
Муҳтарам УЛУҒОВА	
Қизимни кузатиб.....	14
Тарбия	
Бўрибой ТОЖИЕВ	
Энг тотли неъмат	15
Олисларга саяҳат	
Грузия Республикаси	16
Имомларимиз	
Фарзандларимиз тўғри	
эътиқодда улғайсин	18
Журналхон илҳами	
Муҳаммадбобур ҒАҒУРОВ	
Мустақиллик поёзи	19
Салим РИХСИЕВ	
Ҳазрати Имом	19
Ҳадис шарҳи	
Раҳм қилган марҳамат кўради	20
Масала	
Бир савол сўрасам	21
Идора ҳаёти	
Талабалар даврасида суҳбатлар	23
Шеърят	
Носир МУҲАММАД	
Фарзандлар бахтига омон бўл, омон	24
Абдулхай НОСИР	
Жаннат оналарнинг кўнглида экан.....	25
Мазҳабимизни ўрганамиз	
Алоуддин МАНСУР	
Ноёб фикхий асар	26
Алоуддин КОСОНИЙ	
Бадоеус саноеъ фи тартибиш шароеъ	27
14 январ – Ватан ҳимоячилари куни	
Мустаҳкам қалқон	30
Насихат	
Қайсарликнинг оқибати	31
Тиббиёт бурчаги	
Истибро фойдалари	32

Тафсир

МЎМИНЛАРГА
МАҒФИРАТ СЎРАНГ

4

“Қалбларимизда имон келтирганларга нисбатан нафрат пайдо қилма!” Ояти каримада ҳозирги кунимизда ғоят долзарб бўлиб турган масала ечими баён қилинган. Бу нафрат ҳар қандай келиш-маслик, фитна, парокандалик боис қалбда пайдо бўладиган нафратдир.

Саҳобалар ҳаёти

ЗАЙД ИБН ҲОРИСА

Расулulloҳга (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) пайғамбарлик тушгач, эр-каклардан биринчи бўлиб Зайд ибн Ҳориса (розийаллоҳу анҳу) мусулмон бўлди. Шундан сўнг у Расулulloҳнинг (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) сирдоши, маслаҳатчиси, сафарларга чиққанларида ўринбосари бўлиб қолди.

8

Хабарлар

ИСЛОМ ВА ОЛАМ

Қуръони каримнинг йирик босма нусхаси

22

Эни 1,5 метр, бўйи 2 метр бу Китобни италиялик ноширлар тайёрлашди. Бу нодир босма 800 кило оғирликка эга, шотланд қоғозига босилган 632 саҳифадан иборат. Муқоваси олтин, кумуш, малахит, яшма ва бошқа қимматбаҳо тошлар билан безатилган.

Насихат

ҲАЗРАТ АЛИ
ЎГИТЛАРИ

* Яхшилик қилинг, чунки яхшилик қилиш ёмон ўлим топишнинг олдини олади ва ёмон йиқилишлардан сақлайди.

* Риё ва дабдаба ширкдандир, ихлос ва самимият имондандир.

* Қалбларга жойлашадиган нарсаларнинг энг хайрлиси имондир.

29

“Улардан кейин (дунёга) келганлар айтурлар: “Парвардигоро, бизларни ва бизлардан илгари имон билан ўтганларнинг гуноҳларини кечир. Қалбларимизда имон келтирганларга нисбатан нафрат пайдо қилма! Парвардигоро, Сен меҳрибон ва раҳмлисан!” (Ҳашр, 10)

МЎМИНЛАРГА МАҒФИРАТ СЎРАНГ

Бу ояти каримадан олдинги оятларда муҳожир ва ансорларнинг сифатлари зикр этилган. Бу оятда эса улардан сўнг қиёматгача дунёга келадиган мусулмонларнинг сифатлари қандай бўлиши лозимлиги баён этилган.

“Улардан кейин (дунёга) келганлар”дан мурод тобеинлар ва қиёматгача келадиган мусулмонлардир.

Мусъаб ибн Саъд айтади: “Мусулмонлар уч рутбададир. Икки рутба ўтган, фақат охирги бир рутба қолган – ана шу рутбада бўлишингиз сиз эриша оладиган энг қатта ютуқдир”.

Бу оят саҳобаларни яхши кўриш вожиблигига далилдир. Шунинг учун аҳли суннат вал жамоатда бўлган киши саҳобалардан бирортасини сўкмайди, уларни ёмон кўрмайди ва аҳли қибладан ҳеч кимни кофирга чиқармайди.

“Парвардигоро! Бизларни ва бизлардан илгари имон билан ўтганларнинг гуноҳларини кечир!”

Ойша онамиз (розийаллоҳу анҳо) бундай деган эканлар: «Мен Пайғамбаримизнинг (соллаллоҳу алайҳи ва саллам): “Бу уммат кейингилари олдингиларини лаънатламагунича йўқ бўлмайди” деганларини эшитганман» (*Ибн Касир бу ҳадисни Бағавийдан ривоят қилиб келтирган*).

Демак, ўтган буюк зотлар алломаи замонларни беҳурмат қилиш, уларни лаънатлаш умматни ҳалокатига сабаб бўлар экан.

«Ибн Умар (розийаллоҳу анҳо) айтадилар: “Расулуллоҳнинг (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) бундай деганларини эшитганман: “Саҳобийларимни сўқаётганларни кўрсангиз “Сизларнинг ёмонларингизни Аллоҳ лаънатласин!” деб айтинг» (*Имом Термизий ривояти*).

Шаъбий айтади: “Яҳудийлар ва насронийлар рофизийлардан* битта хислати билан устун туришади – яҳудийдан “миллатингизнинг энг яхшилари кимлар?” деб сўрасангиз, дарҳол “Мусонинг (алайҳиссалом) асҳоби”, деб жавоб беришади. Насронийларга шу савол берилса, ҳеч иккиланмай “Исонинг (алайҳиссалом) асҳоби”, дейишади.

Рофизийлардан “Миллатингиз орасида энг ёмонлари кимлар?” деб сўрасангиз,

“Муҳаммаднинг (алайҳис-салом) асҳоби”, деб жавоб беришади. Ҳолбуки, улар саҳобийлар ҳақига мағфират сўрашга буюрилган”.

“Қалбларимизда имон келтирганларга нисбатан нафрат пайдо қилма!” Ояти каримада ҳозирги кунимизда ғоят долзарб бўлиб турган масала ечими баён қилинган. Бу нафрат ҳар қандай келиш-маслик, фитна, парокандалик боис қалбда пайдо бўладиган нафратдир.

Бу оят мўминларни бир-бирларига нафрат қилмасликка буюради. Бу илоҳий фармонга тўлиқ амал қилинса, инсонлар орасида дўстлик, биродарлик қарор топади.

Аллоҳ таоло қалбимизда мўминларга нисбатан нафрат пайдо бўлишидан сақласин.

Қуртубий тафсири асосида
Нўъмон АБДУЛМАЖИД
тайёрлади.

* *Рофизийлар* (арабча “ро-физ” – тарк этиш, рад этиш, маслагидан қайтиш маъноларида) – ўрта асрларда изчил Ислому йўлидан четга чиққан оқимлар, хусусан, шиалар (Абу Бакр ва Умарнинг (розийаллоху анҳум) халифалик ҳуқуқини рад этганлари учун) рофизийлар деб аталган. Кейинчалик ҳазрат Алини (розийаллоху анҳу) илоҳийлаштириш тарафдорлари бўлган фирқалар (хусусан, исмоилийлар) шу ном билан аталган. Умумий маънода “рофизийлар” атамаси имомийлар, алавийлар ва зайдийларга нисбат берилди (“*Ислому энциклопедияси*”).

ЁШЛАР ФЕСТИВАЛИ

Самарқандда “Буюк ва муқаддасан, мустақил Ватан” шиори остида ёшлар фестивали бўлиб ўтди. Бошқа жойларда бўлганидек, ушбу тадбир ёш авлод қалбида Ватанга муҳаббат, истиқлол ғоялари ва миллий кадриятларимизга садоқат, юрт тақдирига дахлдорлик туйғуларини мустаҳкамлашга қаратилди.

Фестивал тадбирлари юртбошимизнинг “Ўзбекистон мустақилликка эришиш останасида” китоби мазмун-моҳиятини ўрганишга бағишланган анжуман билан бошланди. Алишер Навоий номидаги Самарқанд Давлат университетида ўтказилган бу анжуманда сўзга чиққан сиёсатшунос ва тарихчи олимлар ушбу китоб юртимиз мустақилликка эришиш арафасида кечган мураккаб жараёнлар, бу даврда Ўзбекистон тутган йўл ҳақида аниқ маълумотлар акс этган қимматли манба эканини алоҳида таъкидлашди.

ҲУҚУҚИЙ САВОДХОНЛИК САРИ

Ёшларнинг ҳуқуқий саводхонлигини ошириш, конституциямиз мазмун-моҳиятини пухта ўрганиш мақсадида пойтахтимиздаги Ўзбекистон тарихи давлат музейининг “Мустақиллик зали”да “Конституци-

ямиз – ҳуқуқ ва эркинлигимиз кафолати” шиори остида маънавий-маърифий тадбир бўлиб ўтди.

Асосий Қонуни-мизнинг инсонпарварлик ва демократик тамойилларини ёзма иш, тасвирий санъат асарлари, кўргазмали воситаларда ифодалаш орқали ёшларнинг ҳуқуқий саводхонлиги ва ижтимоий фаоллигини оширишга қаратилган бу тадбирда давлат ва жамоат арбоблари, ҳуқуқшунос олимлар, адлия ҳамда ҳуқуқ тарғибот органлари вакиллари қатнашишди.

БАҒРИКЕНГ ЮРТНИНГ АСОСИЙ ҚОНУНИ

Давоми. Бошланishi 1-бетда ▶▶

Диний муассасалар фаолиятининг қонун асосида олиб борилиши таъминланади. “Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида”ги Қонунда фуқароларнинг виждон ва эътиқод эркинлиги билан боғлиқ ҳуқуқ ҳамда бурчлари аниқ-равшан белгилаб кўйилди. Кўпмиллатли давлатимизда миллатлараро тотувлик ҳамда диний бағрикенглик ижтимоий барқарорлик ва тараққиётни таъминлашнинг асосий шарти қилиб белгиланди.

Миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенглик мамлакатимизда курилаётган демократик жамиятнинг асосий тамойилларидан бири саналади. Конституциямизда Ўзбекистонда яшовчи барча халқлар ҳақ-ҳуқуқлари ҳимоя қилинган. Унда жинси, миллати, дини, ирки, ёши, эътиқоди, ижтимоий келиб чиқиши ва бошқаларга кўра инсон ҳуқуқларини муайян даражада камситадиган бирорта модда йўқ. Минг йиллар давомида аждодлардан авлодларга, оналардан фарзандларга ўтиб келаётган анъаналарнинг Конституциямизда акс этгани таҳсинга сазовор. Зеро, бағрикенглик фуқаролараро тотувликни таъминлайди, жамиятда табиий равишда учрайдиган ижтимоий фарқларнинг кескинлашувига, ижтимоий низоларнинг юзага келишига йўл қўймайди. Бугун нафақат юртимизда, балки бутун Ер юзида диний бағрикенглик, динлар, конфессиялараро ўзаро ҳурмат, бир-бирини тушуниш асосий ҳаётий тамойилга айланмоқда.

Миллатлараро, динлар ва конфессиялараро муносабатлардаги уйғунлик халқларнинг маънавий бойлиги манбаи ҳисобланади ва сўзсиз, давлатларнинг ижтимоий-иқтисодий тараққиётига ижобий таъсир кўрсатади, қизғин халқаро муносабатлар даврида инсониятнинг маданий, ақлий ва маънавий жиҳатдан бирлиги муаммоси амалий ечимни талаб қилади. Турли маданият ва дин вакил-

лари ўртасидаги мулоқотлар яхши келишув ва ўзаро мустаҳкам ишончга эришиш йўлларида бири саналади.

Бугун диний бағрикенгликни, умуман, мамлакатимизда тинчлик, барқарорликни янада мустаҳкамлашда турли динлар, конфессияларнинг тарихи, таълимоти, уларнинг жамият ривожига аҳамиятини ўрганиш катта назарий ва амалий аҳамиятга эга. Айнан бағрикенглик, сабр-бардошли бўлиш келиб чиқиши мумкин бўлган кўпгина ихтилофларни бартараф этувчи омиллардан саналади.

Ўзбекистонда Ислом динининг чин инсонпарварлик моҳияти, буюк ғоялари ёш авлод юрагидан жой олишига шароит яратиб берилган. Бошқача қилиб айтсак, фарзандларимизни дунёвий билимлар билан бир қаторда Имом Бухорий тўплаган ҳадислар, Нақшбандий таълимоти, Термизий ўғитлари, Яссавий ҳикматлари асосида тарбия қилмоқдамиз. Бунинг яққол мисоли сифатида мамлакат пойтахтидаги Тошкент Ислом университети ва Тошкент Ислом институти ҳамда ўндан ортик Ислом ўртамахсус билим юртлирининг фаолиятини келтириш мумкин.

Ўзбекистон халқи адолат, тенглик, аҳил яшаш ва инсонпарварликнинг нозик куртакларини асрлар оша авайлаб-асраб келмоқда. Бу каби умуминсоний қадриятлар Асосий қонунимизда конституцион тизим даражасида мустаҳкамлаб қўйилгани фикримиз исботидир.

Мустақил юртимизда қонун устуворлигига, адолат мезонларига катта эътибор берилаётгир. Қонунга амал қилиш барча учун баробар бўлиб, қонун ҳамма жойда устувор бўлиши лозим. Ана шундагина биз олдимизга қўйган улуғ мақсадларга тезроқ эришамиз.

Икромжон МАРДОНОВ,

Ўзбекистон мусулмонлари идораси
ҳуқуқшуноси

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигига 19 йил тўлди. Яратганга шукрлар бўлсин, яна бир улуг байрамни тинчлик-тотувлик ша-роитида нишонладик. Ҳар йили ушбу байрамни тантан-на қилиш баробарида осойишта ҳаётимизда бу куннинг алоҳида ўрни борлигини қалбдан ҳис этамиз.

БАРҚАРОРЛИК КАФОЛАТИ

Мамлакатимизда эъти-қод эркинлиги Асосий Қо-нунимизда кафолатлаб кў-йилди. Айни пайтда турли миллат, динлар ва конфес-сиялар вакиллари ўртасида ўзаро дўстлик, ҳамжихатлик, тотувлик ва мўътадиллик муҳити шаклланди.

Ўзбекистон мустақил-ликни қўлга киритгач, виж-дон эркинлиги, дин ва дин-дорларнинг ҳақ-ҳуқуқлари масаласига катта эътибор берилди. Диёримиз мўмин-мусулмонлари Асосий Қо-нунимизда белгилаб кў-йилган ҳуқуқ ва эркинли-клардан кенг ва бемалол фойдаланмоқдалар. Бош Қонунимизда белгилаб кўйилган тамойиллар ди-нимиз таълимоти асосла-рига ҳам тўла мос келади.

**“Динда зўрлаш йўк,
зеро, тўғри йўл янглиш
йўлдан ажрим бўлди...”**
(Бақара, 256).

Динимизда ота-онанинг фарзанди олдида учта бурчи борлиги айтилади. Чирой-ли исм кўйиш, гўзал хулқ-атворли этиб тарбиялаш ва вояга етгач, агар ўғил бо-ла бўлса, уйлантириш, қиз

бўлса, турмушга беришдир. Бу борада ҳам Ислом дини-мизнинг қарашларига Асо-сий Қонунимиз ҳамоҳанг:

“Ота-оналар ўз фарзанд-ларини вояга етгунларига қадар боқиш ва тарбиялашга мажбурдирлар” (64-модда).

Конституцияда Ўзбекис-тон худудида яшовчи ҳар бир фуқаронинг манфаатла-ри, ҳуқуқ ва бурчлари қонун асосида белгилаб кўйилган. Мусулмон халқимизнинг ҳақ-ҳуқуқлари қонунда кафолатлангани туфайли ҳозир республикада ик-ки мингдан ортиқ масжид фаолият юритмоқда.

Айниқса, Президентимиз ташаббуслари билан таъмир-ланган Бухородаги “Масжи-ди калон”, Самарқанддаги “Шоҳи зинда”, Қаршидаги

“Кўк гумбаз” ва қайта қу-рилган “Имом Бухорий”, Тош-кентдаги “Ҳазрати Имом” ёдгорлик мажмуаларини, Баҳоуддин Нақшбанд, Аб-дулҳолиқ Ғиждувоний, Бур-ҳониддин Марғиноний ка-би буюк алломаларимиз-нинг мақбараларини зиёрат қилган ҳар бир кишининг кўнгли яйрайди.

Самарқандда “Имом Бу-хорий” халқаро маркази-нинг фаолият бошлаши ҳам мусулмонлар ҳаётида ул-кан воқеа бўлди. Биз имом-лар учун бу жуда катта ғам-хўрликдир. Мен марказда малака ошириш жараёни-да шунга амин бўлдим. Бу масканда ҳадис илми, Имом Бухорий, Абу Исо Терми-зий, Имом Доримий каби улуг муҳаддислар ҳаёти ва илмий мероси бўйича кенг тадқиқотлар олиб борилади, турли халқаро илмий анжу-манлар ўтказилади.

Бу тенгсиз неъматлар шу-кронаси учун Ватанимиз равнақи йўлида сидқидилдан меҳнат қилишимиз зарур.

Жамшид МУҚАДДАМОВ,

*Бухоро шаҳри “Хўжа
Абдуллоҳ сафедмўйи”
жоме масжиди имом-хатиби*

ЗАЙД ИБН ҲОРИСА

А

сли Бани Маън қабиласидан бўлган Суьда бинти Саълаба саккиз ёшли ўгли билан она қишлоғига бориш яқинларни зиёрат қилиш учун отланди. Карвонга қароқчиларнинг тўсатдан ҳужум қилиши мумкинлиги қариндошларини кўриш илинжсида хурсанд кетаётган Суьданинг хаёлига ҳам келмаган эди...

Бани Қайн қабиласидан бўлган қароқчилар карвондагиларни талади. Кўпчилик қатори Суьданинг саккиз ёшли ўгли Зайд ибн Ҳорисани ҳам асир олиб, Уккоз бозорига олиб кетишди.

Қурайш қабиласидан бўлган Ҳаким ибн Ҳизом ибн Хувайлид ҳам шу бозорга борган эди. Унинг карвонига Зайд билан яна икки-уч нафар бола кўшилиб Маккага қайтишди.

Маккада Ҳаким ибн Ҳизом ўзини зиёрат қилиш учун келган аммаси, турмушга чиқиши арафасида турган Ҳадича бинти Хувайлидни (розийаллоҳу анху) хурсанд қилмоқчи бўлди: “Аммажон! Сизни жуда яхши кўраман. Уккоздан икки-уч ғулом олдим. Хоҳлаганингизни олинг, ўғлингиз каби хизмат қилиб юрсин” деди.

Ҳадича онамизнинг кўзига Зайд яхши кўринди. Фарзандидек тарбия қилишни ўйлаб, уни олишларини айтдилар.

Кўп ўтмай, Ҳадича онамиз билан Расулulloҳнинг (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) тўйлари бўлиб ўтди. Тўйдан кейин онамиз (розийаллоҳу анҳо) Зайдни Пайғамбаримизнинг (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) хузурларига бошлаб кириб: “Сизни хурсанд қилмоқчиман. Зайдни яхши кўришингизни биламан. Уни сизга бераман, хизмат қилиб юрсин”, дедилар.

* * *

Ёш Зайд муборак хонадонда фарзанддек меҳр, эътибор кўриб, катта бўлди. Ота-онаси уни соғиниб, қидирмаган жойлари қолмади.

Бир йили ҳаж мавсумида Маккада Каъбани тавоф қилаётган отасининг қавмдошлари худди Зайдга ўхшаш болани кўришди. Суриштиришгач, у Зайд экани аниқ бўлди. Ҳажлари тугаб, ортларига қайтишганида Ҳорисага ўгли Маккада эканини айтдилар.

Эр-хотиннинг боши осмонга етди. Ҳориса дарров укаси Каъбни олиб, Маккага шошилди. Тўғри Муҳаммад ибн Абдуллоҳнинг (соллаллоҳу

алайҳи ва саллам) уйига келди-да, эшикни тақиллатди. Расулуллоҳни кўргач, муддаосини айта бошлади:

– Эй Абдумутталибнинг ўғли! Сизлар муборак масжид атрофида истиқомат қилувчи қавмсизлар. Келган-кетганлардан яхшиликларингизни аямайсизлар. Шу деса-сангиз, уйингизда югуриб юрган бола менинг ўғлимдир. Уни анчадан бери қидириб юрганэдик, шу ердалигини билгач, сиз томон шошилдик. Ёнимизда бир мунча пул билан боламни олиб кетгани келдик. Пулни олинг-да, фарзандимизни қайтариб беринг!

– Ўғлим деб кимни айтяпсиз?

– Зайдни.

– Унда сизларга бир нарсани таклиф қиламан.

– Нимани?

– Зайдни чақирамиз, ўзидан сўраймиз. Агар сизлар билан кетишни истаса, пул бермасдан ҳам олиб кетишингиз мумкин. Агар қолишни хоҳласа, мен уни фикридан қайтаришга ожизман.

– Инсофли гапни айтдингиз. Биз рози.

Пайғамбаримиз (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) Зайдни чақирдилар-да, меҳмонларнинг кимлигини сўрадилар.

– Булар отам Ҳориса ва амаким Каъблар.

– Мен сенинг бир нарсани танлашингни истайман. Хоҳласанг, улар билан кетишинг мумкин. Истасанг, мен билан қол. Ихтиёринг ўзингда.

– Мен сиз билан қоламан.

Отасининг кайфи учди:

– Нималар деяпсан, Зайд? Ота-онангнинг олдига қайтишни хоҳламайсанми?

– Мен бу инсонда бошқаларда бўлмаган хислатларни кўрдим. Уни асло тарк этмайман.

* * *

Бу гапларни эшитган Муҳаммад ибн Абдуллоҳ (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) Зайдни Каъбага, курайшликлар ўтирадиган жойга бошлаб келдилар-да, баланд овоз билан дедилар:

– Гувоҳ бўлинг, курайшликлар! Зайд менинг ўғлим ва меросхўримдир.

Бу ҳолатни кўрган ота ва амаки Зайддан кўнғиллари тўқ бўлиб, орқага қайтишди.

Ўша кундан бошлаб у Зайд ибн Муҳаммад, яъни Муҳаммаднинг ўғли Зайд,

деб чақирила бошланди. Бу ҳолат то Пайғамбаримизга (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) ваҳий тушиб: «...уларни (асранди фарзандларни) ўз оталари (исми) билан чақирингиз» ояти нозил қилингунича давом этди. Шундан кейин яна Зайд ибн Ҳориса деб чақириладиган бўлди.

* * *

Расулуллоҳга (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) пайғамбарлик тушгач, эркаклардан биринчи бўлиб Зайд ибн Ҳориса (розийаллоҳу анҳу) мусулмон бўлди. Шундан сўнг у Расулуллоҳнинг (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) сирдоши, маслаҳатчиси, сафарларга чиққанларида ўринбосари бўлиб қолди.

Расулуллоҳ (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) Зайдни (розийаллоҳу анҳу) қанчалар яхши кўришларини у зотнинг суюкли аёллари Ойша онамиз (розийаллоҳу анҳо) айтиб берадилар.

– Бир куни Зайд Мадинага қайтиб келганида, Расулуллоҳ (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) менинг уйимда эдилар. Зайд эшикни тақиллатди. У пайтда Расулуллоҳ муборак елкалари очиқ ўтирар эдилар. Хурсанд бўлганларидан шу ҳолда бўлса ҳам, югуриб, унга пешвоз чиқдилар. Сўнг кучоқлаб кўришдилар. Аллоҳга қасам, ундан олдин ҳам, кейин ҳам Расулуллоҳни шу ҳолатда кўрмаганман.

Пайғамбаримиз қаттиқ муҳаббат қўйганлари боис мусулмонлар уни “Зайдул хуб”, яъни Муҳаббат Зайди, деб чақирарди.

Зайд ибн Ҳориса ҳижрий саккизинчи йили “Муъта” сафарида вафот этади. Расулуллоҳ (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) суюкли инсонларининг вафотидан қайғурдилар. Таъзия билдиргани уйларига келганида, Зайднинг ўғли Усома ибн Зайд (розийаллоҳу анҳу) унсиз йиғлаб ўтирган эди. Набиралари Ҳасанга тенгдош Усома-нинг йиғисидан У зот ҳам ўзларини тутиб туролмай, унсиз йиғладилар. Ёнларидаги Саъд ибн Убода (розийаллоҳу анҳу): “Ё Расулуллоҳ! Бу нима?” деб сўраганларида, Расулуллоҳ (соллаллоҳу алайҳи ва саллам): “Бу Ҳабибуллоҳнинг ҳабибига йиғисидир”, деб жавоб бердилар.

Зиёуддин МАҚСУДОВ

тайёрлади.

Ўзбекистон Республикасини ҳимоя қилиш – Ўзбекистон Республикаси ҳар бир фуқаросининг бурчидир.

(Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, 52-модда)

Бошқа соҳаларда бўлгани каби мустақиллигимизнинг илк йиллариданоқ Ўзбекистонимизнинг ўз миллий армиясини яратиш ва такомиллаштиришга жиддий киришилди. Ўтган қисқа вақт мобайнида юртимизда давр талаби ва жаҳон андозаларига жавоб берадиган Қуроли Кучларни барпо этиш, миллий армиямизни шаклланди.

тухфа этган азиз неъматлардандир. Ҳар қандай давлатнинг мустақиллигини биринчи навбатда унинг ўз армияси, Қуроли Кучлари ҳимоя қилиши керак.

Шуни ҳисобга олган ҳолда, Олий ҳарбий билим юртларида кадрлар тайёрлаш тизими изчил такомиллаштирилди.

Бугунги кунда бир йиллик муддатли

ВАТАН ҲИМОЯСИ – МУҚАДДАС БУРЧ

тириш йўлида кенг қўламли ишлар амалга оширилди.

Юртимизда яшаётган миллатлардан ташкил топган офицерлар, аскарларнинг сарҳадларимизни мустаҳкам ҳимоялаш ҳамда осойишталикни таъминлаш йўлида олиб бораётган саъй-ҳаракатлари натижа-сида миллий армиямиз нуфузи кундан-кунга ошиб бормоқда.

Ватанимиз сарҳадларида кеча-кундуз зийраклик билан турган мард ва жасур посбонларимиз юртимиз мустақиллигини, эл-юрт осойишталигини кўз қорачиғидек асраб-авайлаб келаётгани қалбларимизда ифтихор туйғуларини жўш урдиради.

Ҳар йили 14 январ – Ватан ҳимоячилари куни миллий байрамимиз сифатида юксак даражада нишонланади. Бу сафар байрам устига байрам, яъни Ўзбекистон Қуроли

ҳарбий хизматга чақирув танлов асосида амалга оширилмоқда. Ҳарбий хизматнинг янги тури – сафарбарлик чақируви захира-си ўзининг самарали эканини исботлади. Жойлардаги мудофаа ишлари бошқарма ва бўлимлари замон талаблари асосида жиҳозланаётгани эса чақирилувчиларни сифатли тиббий кўрик ва синовлардан ўтказиш учун зарур қулайлик яратиб, Қуроли Кучларимиз шахсий таркибини яхши тайёрланган, бақувват ва мард йигит-лар билан тўлдириш имконини бермоқда.

Пайғамбаримиз (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) тавсия қилганларидек, ўғил болаларга сувда сузиш ва отда чопиш каби машқларни пухта ўргатиб, уларни Ватанга, эл-юртга садоқат руҳида тарбиялашимиз зарур. Дарҳақиқат, энг кадрли неъматлардан бири тинчлик ва хотиржамликдир. Мана шу осудаликни ҳеч иккиланмай бепоён Ватанимиз сарҳадларини мардона кўриқлаб турган юрт посбонларининг хизмати деб айта оламиз.

Мамлакат осойишталиги, халқ тинчлигининг мустаҳкам таянчи бўлмиш Ватан ҳимоячилари доимо хушёр ва сергак.

Муҳаммад СИДДИҚ

Кучлар ташкил топгани 20 йил тўлди.

Ватанимизда бугунги тинч ва барқарор ҳаёт, фаровонлик халқимизга мустақиллик

ҲОВЛИ ОЛМА, ҚЎШНИ ОЛ

Автобусда ёнимдаги бўш жойга анчадан буён кўришмаган дугонам ўтирди. Иккимиз ҳам хурсанд бўлдик. Ўтган вақтларни эслдик. Ўша кезлар у ўз уйи бўлишини жуда орзу қиларди. Гап орасида бу ҳақда ҳам сўрадим. У эса бир бошидан гапира кетди:

“Ўқишни битириб ишга кирдим, кундузи ишладим, кечқурунлари тикиш қилдим. Укам ёш бўлса-да, устачилик қилиб, пул топди. Онам ҳам қараб турмадилар. Хуллас, биргалашиб керакли маблағни йиғдик. Себзордан бир уйни мўлжалладим. Уй эгаси билан келишдик. Уйни кўрдим, яхши, хоналари кенг, шаҳар марказида жойлашган, таъмирга мухтож эмас. Аммо қўшнилари яхши эмас экан деб, онам кўнмадилар. Онамга: “Кўпқаватли уй бўлса, қўшнилари ҳам онда сонда кўрсак, улар билан нима ишимиз бор. Ҳовли бўлса, бошқа гап эди” дедим. “Ёмон ҳамроҳдан ажралиб қутулиш мумкин, аммо ёмон қўшнидан кўчиб кетмасдан қутулиб бўлмайди. Қизим, ҳали ёшсан, кўп нарсани билмайсан. Яқинингдаги ин-

сонлар яхши бўлса, хотиржам яшайсан”, дедилар. Кейин бошқа уй топдим. Уй шаҳар марказидан унча узоқ эмас, аммо бироз таъмирталаб эди. Асосийси, қўшнилари виждонли, инсофли жуда яхши инсонлар экан. Онам шу уйни оламиз деб туриб олдилар. Ҳозир янги уйимизни онаминг номига расмийлаштириб келяпмиз”, деди.

Дугонам янги манзини айтиб, боришимни тайинлаганча, бекатда тушиб қолди.

Ота-боболаримиз сафарга чиқишдан олдин йўлдош, уй сотиб олишдан бурун қўшни танла, деб бежиз айтишмаган. Гоҳида узоқ қариндошдан яқиндаги яхши қўшни минг чандон афзал бўлади, кунига ярайди. Бу фикрни тасдиқловчи мисоллар ҳаётда кўп. Яхши қўшни йўғингизни тўлдиради. Эшигингизга совчи келса, айбингизни яшириб, фазлингиз-

ни оширади. Ёмон қўшни эса тинимсиз уруш-жанжал қилади, ҳовлингиздан бир гап кулоғига чалинса, кўчага ёяди. Ғийбат қилиб обрўйингизни тўкади. “Ҳовли олма, қўшни ол” деганлари нақадар тўғри. Аллоҳ барчамизни яхши қўшниларга рўпара қилсин.

Феруза СОЛИЕВА

“Агар шогирд шайхулислом, агар қозидур, агар устоз рози – Тангри розидур”, дейди Алишер Навоий ҳазратлари.

Устоз-шогирдлик тушунчаси юксак миллий қадриятларимиздан ҳисобланиб, бунда асрлар давомида шаклланган тартиб-қоидаларга амал қилиб келинади.

УСТОЗ РОЗИ БЎЛСА...

Ота ўз ўғлини устозга шогирдликка бераркан, “эти сизники, суяги бизники”, дея лутф қилган. Бу билан устозга ўғлининг келажак тақдирини бус-бутун ишониб топшираётганини билдирган. Устоз ҳам шогирди тақдирига ўзини масъул билиб, бор иқтидору ҳунарини унга юктиришга интиланган. Оилавий муҳитда етарли талабчанлик кўрмаган болани қатъий тартиб-қоидага кўниктирган.

Ҳусайн Воиз Кошифийнинг “Футувватномаи султоний” китобида устоз қандай бўлиши, шогирдлик шартлари нималардан иборат экани ҳақида батафсил маълумот берилади:

“Агар комил устоз ким деб сўрасалар, у пок мазҳабли, ўз айбини кўрадиган, доно ва тамизли кишидир, деб айтгил. Унда ҳасад, гина ва бахилликдан асар ҳам бўлмаслиги керак.

Агар шогирдлик биноси ниманинг устига қурилади, деб сўрасалар, иродат устига, деб айтгил. Иродат нима деб сўрасалар, устоз нимаики айтса, уни жон қулоғи билан эшитиш, чин кўнгил билан қабул қилиш ва вужуд аъзолари орқали амалда адо этишдир. Агар шогирд учун нима яхши деб айтсалар, пок эътиқод, деб айт, чунки фақат эътиқод кишини муродга етказди...”

Кейин шогирдлик одоби ҳақида гап кетади. Улар саккизта, дейди муаллиф. Устозга биринчи бўлиб салом бериш, устоз олдида оз гапириш, бошни эгиб туриш, кўзни ҳар томонга югуртирмаслик, масала сўрамоқчи бўлса, олдин ижозат олиш, устоз жавобига эътироз билдирмаслик, устоз олдида бошқаларни ғийбат қилмаслик, ўтириш-туришда ҳурматни тўла сақлаш.

Абдурахмон Жомий ва Алишер Навоий ҳазратлари ўртасидаги устоз-шогирдлик муносабатларини эсланг: Алишер Навоий ҳаётда ҳам, ижодда ҳам Абдурахмон Жомийга ихлосманд шогирд эканини намоеън этиб туради. “Хамса”чиликда унинг анъанасини давом эттиради. Устозининг “Нафаҳотул унс” асарини янада бойитиб, “Насойимул муҳаббат” номли янги асар яратади. Достонларида ҳам,

кўплаб бошқа асарларида ҳам устози номини тилга олиб, унга бўлган иззат-хурматини камоли эҳтиром билан изҳор этади. Айни чоғда, бу икки алломанинг Самарқандда истиқомат қилган Хожа Аҳрор Валийга бўлган ихлоси ғоятда ибратлидир. Бу зоти шарифларнинг ўзаро пир-муридлик, устоз-шогирдлик муносабатлари ўша давр сиёсат майдонида ҳам, маданий-маънавий соҳаларда ҳам катта ижобий муҳит яратилишига, тинчлик-барқарорлик, фуқаро ҳуқуқлари дахлсизлигига хизмат қилгани тарихдан маълум. Устозига бўлган садоқатини ижодда ҳам, ҳаётда ҳам олий мақомда адо эта олган Алишер Навоийнинг устозлик фаолияти ҳам асрлар давомида ибрат намунаси бўлиб келмоқда.

Тарих саҳифаларидан бу каби мисолларни кўплаб топиш мумкин. Қозизода Румий ва Мирзо Улуғбек ўртасидаги устоз-шогирдлик муносабатлари сўзимизнинг яққол мисоли. Илм истаб Туркиянинг Бурса вилоятидан Самарқандга келган Қозизода Румий шахзода Улуғбекка устозлик қилди. Фалакиёт ва математика фанларидан чуқур билим берди. Мирзо Улуғбек тахтга ўтиргач, устози кўрсатмалари билан иш тутиб, илм-фан ривожига катта эътибор қаратди. 1420 йили бунёд этилган мадрасага Қозизода Румийни бош мударрис қилиб тайинлади. Кейинчалик устоз-шогирд ҳамкорлигида расадхона қурилди, Самарқанд фалакиёт ва математика академияси ташкил бўлди. Ўз навбатида, Мирзо Улуғбек ҳам Али Қушчи каби забардаст шогирдларни тарбиялади. Али Қушчи Қозизода Румий вафотидан кейин расадхонадаги илмий кузатиш ишларига раҳбарлик қилди. Шу тарзда, Мирзо Улуғбек вафотидан кейин устози ишларини Али Қушчи, ундан кейин набира-шогирди Мирам Чалабий давом эттирди. Улуғ устозларнинг оламшумул янгиликларини янги шароитда такомилга етказди.

Унинг хизматлари туфайли Самарқанд олимлари эришган ютуқлар Оврўпага, сўнг бутун дунёга ёйилди.

Яқин ўтмишда яшаб ўтган аждодларимиз ҳаётида ҳам биз учун устозлик борасида етарлича ибрат бор. Дин аҳли ўртасида Эшон Бобохон ибн Абдулмажидхон, Зиёвуддинхон ибн Эшон Бобохон шахсиятлари ғоятда иззат-хурмат қилинади. Даҳрий советлар тузуми неча миллионлаб гуноҳсиз зиёлиларнинг ёстиғини қуриб турган бир маҳалда Зиёвуддинхон Эшон Бобохон юзлаб шогирдларга илм берди. 1945 йили Бухородаги Мир Араб мадрасаси фаолиятини қайта тиклашга муваффақ бўлди. Имом Бухорий номидаги Тошкент Ислом институтининг ташкил этилиши ҳам (1969 йили) осон бўлмаган ўз-ўзидан тушунарли. Ва бу икки диний таълим муассасасида Зиёвуддинхон Эшон Бобохон шогирдлари бўлмиш Шокирхон Юсупов, Абдуғани Абдуллаев, Мухторжон Абдуллаев, Салоҳиддин Муҳиддинов, Абдуқаҳҳор Ғаффоров, Исмоил Махсум, Садриддин қори каби устоз уламолар ёшларга астойдил сабоқ бериб, ўз бурчларини шараф билан адо этишди. Биз бу муҳтарам устозларимиз олдида ҳамиша ўзимизни бурчли деб биламиз.

Мустақиллик даврида кўплаб миллий кадриятларимиз халқимизга, ҳаётимизга қайтди. Шулар қаторида бугун биз сўз юритган бобомерос кадрият – устоз-шогирдлик анъаналарини янги шароитда, янги мазмунда ҳаётга татбиқ этиш имкониятлари юзага келди. Бугун мактаб, коллеж ва олий ўқув юртларида ўқиётган фарзанду набираларимиз ўз муаллимларига “устоз” деб мурожаат қилиши урфга кирибди. Бу – яхшилик аломати. Зеро, тилда қайта-қайта такрорланган калом вақти келиб, қалбга муҳрланади. Қалбдан жой олган сўз инсоннинг эътиқодига айланади.

Қурбонали ТУРСУНОВ,

*Ўзбекистон мусулмонлари идораси
Тошкент вилояти вакили*

ҚИЗИМНИ КУЗАТИБ...

К

етар чоғингда дилингдаги хафаликни, тўғрироғи, мендан гина қилганингни яширмақчи бўлдинг. Лекин буни сезмай қолармидим, қизим? Назарингда, ота уйингда ётиб қолишга рухсат бермай, шоша-пиша овқатни пишириб, едириб: “Энди кета қолинглар”, деб кузатишга шайланганимдан кўнглинг ўксиди. “Ойижоним эртага келсаларинг ҳам майли, деганлар...” Бу гапингни эшитмаганга олганимни ҳам сездинг.

Келиним ота-онаси, ука-сингилларини соғингандир, кўриб келсин, қудаларим қизининг, ширинтой набиранинг дийдорига тўйишсин, эркалатиб яйрашсин, деб бугун эрталабдан рухсат берган қайнота-қайнонангга, сизларни иззат-ҳурмат билан уйимизга олиб келиб, биздан ҳол-аҳвол сўраб кетган куёв ўғлимга мингданминг раҳмат!

Ўзинг ҳам она бўлдинг, оналар қалбини англаб боряпсан. Оналар ҳар тонг шукрона айтишади, фарзандларининг бахту иқболини орзулаб дуо қилишади. Хонадонимиздан кузатганимиздан буён бирор кун йўқ, сени ўйламаган, соғинмаган бўлсам! Ҳали бағримда эканингда поёни йўқ ишташвишлардан бир дам узилиб, сен билан тўйиб-

тўйиб суҳбатлашмаганимга, фақат танбеҳ беравермай, кўнглингни кўтарадиган гапларни кўп-кўп айтмаганимга неча бор пушаймон бўлдим.

Она қизим, сен энди ми-соли бир жойдан кўчириб, ўзининг асл манзил-маконига ўтқазилган ниҳолсан. Ўша жойда муқим ўрнингни топишингни Яратгандан сўрайман. Биламан, янги жойга кўникиб, ўрганиб кетиш жуда қийин

имтиҳондан ўтишдек гап. Сен ҳам, мен ҳам мушкул, мураккаб, нозик турмуш имтиҳонини топширяпмиз. Соғинганимдан ҳадеб уйга чакираверсам, ёнимда олиб ўтираверсам... Сен ҳам ўз уйинг – ўлан тўшагингни ташлаб келаверсанг... Ҳай-ҳай... бундай калта ўйдан Аллоҳ асрасин!

Бу гапларни мен ўйлаб топганим йўқ, болажоним, боболаримиз-момоларимиздан мерос, онам айтганлар. Оилани покизалик, ҳалоллик, меҳрмуҳаббат, садоқату фидойилик кўрғони деб билган аждодларимиздан қолган бу йўриқни сенга етказишда бир кўприкман, холос.

Онамнинг жуда кўп гаплари шунчаки хотира эмас, “коса тагида нимкоса”, “қизим сенга айтаман, келиним, сен эшит” қабилидаги ибратлар экан.

– Ёш келинлигимда дарвозадан кириб келишим билан дадам кайфиятимни кўзимдан фаҳмлардилар, – дер эди раҳматли бувижонинг. – Агар кайфиятим йўқроқ бўлса, иложи бори-ча гапни қисқа қилиб: “Она-

си, тезроқ овқатни пишинг. Қизингизнинг чойини ичириб, кузатинг. Уйига борсин”, дердилар мулойим, аммо қатъият билан.

“Боламнинг уйи уй бўлсин, тушган жойида тош қотсин”, деган ота-оналар “Чикқан киз чийдан ташқари” ҳикматига амал қилишган-да. Суйган кўнгиллар, айниқса, она-бола бир-бирининг дийдорига тўярканми? Бугун, беадад шукр, кўришдик. Соғомонлигиндан кўнгил хотиржам бўлди. Рангу рўйингда, инжикликни билмаган набирамнинг ширин кулгуларида қалбинг осойишталигини кўргандек бўлдим, қизим, алҳамдулиллаҳ!

Ҳаёт – энг доно муаллим. Ҳаммамизни ўқитиб, ўргатиб, кўниктириб бораверади. Сен ҳам мени тушунасан, зийрак қизим...

* * *

...Ҳай, телефон қилаётган ким экан? Ҳозир, ҳозир... Лаббай... Ваалайкум ассалом. Ҳа, болажоним, сен мисан, эсон-омон уйларингга етиб олдиларингми? Менинг саломимни, миннатдорлигимни ойижонингга етказдингми? Ҳа... шундайми? Бир пасда соғиниб қолишибди, шу бугуноқ қайтиб келганимизга роса хурсанд бўлишди, дегин... Айланай сендан... ишларинг кўп бўлса, вақтни ўтказма! Кўришгунча, қизим!

Ё Аллоҳ, қизларимиз келин бўлиб тушган хонадонлардан фақат хушxabарлар эшитишни насиб эт, омин!

Муҳтарама УЛУҒОВА

Ф

арзандларимиз тарбиясида эътибор муҳим ўрин тутуди. Гўдаклик чоғидан яхши иш қилганида, тақдирлаб, камчиликларини, айбини атрофлича тушунтириб, секин қалбига гўзал хулқни, покликни, ҳаёни сингдириб бормоқ лозим бўлади. Аксинча, қаровсиз ташлаб қўйилган бола ўтиндан бошқасига ярамайдиган дарахт каби ҳосили йўқ бир туп шохшаббага айланади. Холбуки, бозбон унга сув, ўғит бериш билан бирга, кераксиз новдаларини кесиб туриши керак эди.

ЭНГ ТОТЛИ НЕЪМАТ

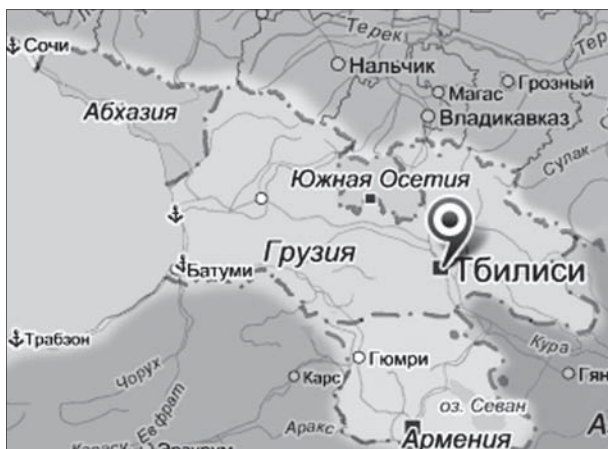
Бола улғайиб, яхши-ёмонни фарқлай бошлагач, унга имон тушунчаларини, Ватанга муҳаббат, катталарни ҳурмат қилиш, мақтанчоқлик, манманликдан узоқ бўлиш, бошқаларга паст назар билан қарамаслик кабиларни ақлига сингдириб бормоқ зарур.

Шунингдек, овқатланиш одобини ўргатиш ҳам тарбиянинг муҳим жиҳатларидан биридир. Масалан, болани таомга катталардан олдин кўл чўзмай, ўнг қўли билан ўз олдидан олиб, шошмасдан чайнаб ейишга ва исрофчиликка, қимматбаҳо кийимлар олиб кийинишга эмас, балки оддийлик, саранжом-сарипталикка одатлантириш лозим. Болани тарбиялашда ота биров қаттиқкўл бўлгани яхши. Пайғамбаримиз (соллаллоҳу алайҳи ва саллам): “Ҳеч бир ота ўз фарзандига яхши хулқу одобдан кўра улуғроқ мерос қолдиrolмайди” деганлар.

Фарзанд тарбияси фақат оиланинг, ота-онанинг вазифасигина эмас, балки мак-

таб, кўни-кўшни, маҳалла, қолаверса, жамият бурчларидан биридир. “Бир болага етти кўшни ота-она” деб бежиз айтишмаган. Ҳаким Бузургмеҳрдан: “Дунёда энг ширин нарса нима?” деб сўрашибди. “Итоатли фарзанд” деб жавоб берибди донишманд. “Дунёда энг аччиқ нарса нима?” деб яна сўрашибди. “Дунёда энг аччиқ нарса ноқобил фарзанд” дея жавоб берибди у. Бузургмеҳрдан яна “Ноқобил фарзанд нимага ўхшайди?” деб сўрашганида, “Ноқобил фарзанд ортиқча бармоққа ўхшайди. Кессанг оғрийди, кўйиб кўйсанг – айб ҳисобланади” деган экан. Демак, фарзандларимизни оиласига, жамиятга фойдали инсон қилиб тарбиялашимиз лозим. Бўш вақтларида ўзлари қизиққан яхши санъат, спорт турлари билан шуғулланишларига шароит яратсак, уларни ҳар хил зарарлардан ва ёт оқимлар тузоғига илинишларидан ҳимоялаган бўламиз.

Бўрибой ТОҶИЕВ

ГРУЗИЯ РЕСПУБЛИКАСИ

Жузрофий ўрни. Грузинлар ўз юртларини “Сакартвело” деб аташади. Мамлакат худуди Олд Осиё, Яқин Шарқ ва Қора денгиз шарқий соҳили – Кавказортининг ғарбий қисмларини қамрайди. Грузия (Гуржистон) жанубда Арманистон ва Туркия, жануби-шарқда Озарбойжон ва шарқда Россия билан чегарадош. Ҳозир Абхазия ва Жанубий Осетия Грузия ҳукумати назоратида эмас, Россия ва Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзо бир неча мамлакат уларни мустақил деб тан олган.

Грузия табиати хилма-хил. Ҳудуди баланд ва ўртача баландликдаги тоғлар, тепалик, пасттекислик ва ясситоғлардан иборат. Мамлакат шимолини Катта Кавказ (грузинча Кавкасион) дейишади. Худудининг энг баланд нуқтаси – Шхара тоғи (5068 м.). Иқлими салқин, мўътадил.

Майдони: 69 700 кв. км.

Аҳолиси: 4 470 000 дан ортиқ.

Пойтахти: Тбилиси (Тифлис) шаҳри.

Тузumi: республика.

Давлат бошлиғи: президент.

Маъмурий тuzилиши: 2 та мухтор республика, 10 та ўлкага бўлинади.

Лекин Абхазия ва Жанубий Осетия мухтор республикалари амалда мустақил.

Йирик шаҳарлари: Тбилиси, Кутаиси, Батуми, Рустави, Зугдиди, Гори, Потти, Сухуми.

Пул бирлиги: лари.

Турли фойдали қазилмалари бор, маъданли сувлари дунёга машҳур.

Тарихи. Грузиянинг жуда қадим тарихи бор. Милоддан олдинги 2-минг йилликнинг охирларида гуржи қабилаларининг уюшмалари пайдо бўлган. Милоддан олдинги VI асрда Колхида, милоддан олдинги V–IV асрларда Иберия ёки Картли подшолиги ташкил топади. Шундан “Сакартвело” (картвели тилида гуржи давлати) номи келиб чиққан. Милоднинг 523 йили Эрон Иберияни босиб олиб, бу ерга ўз ноибни тайинлаган. Сосонийлар сулоласи инқирозга учрагач,

Иберия Эронга тобеликдан қутулди ва ҳокимият маҳаллий ҳукмдорлар кўлига ўтади.

Милодий VIII аср бошларига келиб, мамлакатнинг деярли ҳамма ерлари фатҳ этилади. VIII–X асрларда Кахети, Тао-Кларжети, Абхазия подшоликлари вужудга келади. Подшоликлар ўртасида бошланган ўзаро кураш X асрнинг иккинчи ярми ва XI аср бошларида Грузия ерлари подшо Бағрат III (975–1014) бошчилигида ягона давлатга бирлашиши билан тугайди. Георгий III (1156–1184) ва Тамара (1184–1213) подшоликлари даврида Грузия минтақадаги энг кучли давлатлардан бирига айланади, сиёсий-иқтисодий ва маданий раваққа эришади.

1226 йили мамлакатни хоразмшоҳ Жалолоддин Мангуберди эгаллайди. XIII аср иккинчи чорагида мўғуллар истилоси Грузиянинг сиёсий бирлигига, хўжалигига путур етказди. XIV аср иккинчи ярмида мамлакат худуди Соҳибқирон Амир Темур салтанатига киритилди. XVI–XVIII асрларда Грузияга Эрон ва Туркия бостириб киради.

Ички кураш кучаяди, натижада Грузия бир неча мустақил давлатга – Картли, Кахети, Имерети подшоликлари ва Самцхе, Гурия, Сванети, Абхазети князликларига ажралиб кетади. XVIII асрнинг иккинчи ярмидан Картли-Кахети давлати анча кучаяди. Ираклий II энг йирик князликларни ўзига бўйсундириб, давлатни қайтадан тиклаш, хўжалик ва савдо-сотиқ ишларини ривожлантириш йўлида кўп тadbирлар кўради.

XIX асрнинг иккинчи ярмидан грузинларнинг миллий озодлик ҳаракати бошланди. 1917 йили Биринчи миллий қурултой сайлаган Грузия

Миллий Кенгаши 1918 йил 26 майда мамлакатни мустақил деб эълон қилди ва Грузия Демократик Республикасини тузди. 1919 йил мартада Миллий Кенгаш таъсис мажлисига айлантирилди. Республика ҳукумати давлат чегараларини белгилади, грузин тилига давлат тили мақоми берилди. Конституция қабул қилинди. Бироқ 1921 йил 25 февралда Қизил Армия Тбилисини ишғол қилди. Грузия ҳукумати аъзолари чет элга кетишга мажбур бўлди. Грузия яна забт этилди ва большевиклар ҳукмронлиги даврида 1922 йилдан 1936 йилгача Закавказие Социалистик Федератив Совет Республикаси таркибига, 1936 йил 5 декабр-

дан эса бевосита собиқ СССР таркибига кирди.

1990 йил октябрда Грузия Олий Кенгаши мамлакатни “Грузия Республикаси” деб аташ тўғрисида қонун қабул қилди, давлат герби, байроғи ва мадҳияси ўзгартирилди. 1991 йил 9 апрелда Грузия давлат мустақиллиги тикланди. Олий Кенгаш президент лавозимини таъсис этди. 1992 йил 11 октябрда бўлиб ўтган умумхалқ сайловларида Грузия Республикаси парламентининг янги таркиби ва раиси, 1995 йил 5 ноябрда мамлакат президенти сайланди.

Грузия – 1992 йилдан БМТ аъзоси. 1993 йили МДХга қўшилди. Миллий байрами – 26 май, Давлат мустақиллиги қайта тикланган кун.

Иқтисоди. Саноат ва қишлоқ хўжалиги ривожланган. Миллий даромадда саноатнинг улуши ўртача 34 фоиз, қишлоқ хўжалигининг улуши 29 фоиз. Марганец рудалар, ферроқотишма, пўлат қувур, электровоз, юк автомобиллари, металл қирқиш ускуналари ишлаб чиқариш етакчи тармоқлардир. 2007 йили қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ҳажми бир ярим миллиард АҚШ дўлларини ташкил этган. Чой ва узум етиштириш ҳам ривожланган. 2003 йили 25,5 минг тонна, 2008 йили 5,4 минг тонна чой етиштирилган. Қирқ минг гектарга яқин узумзор боғ бор.

Темир йўллари узунлиги 1612, автомобил йўлларининг узунлиги 20 минг километрдан ортиқ. Портларида йилига ўртача 24 милён тонна юк ташилади.

Аҳолиси. Аҳолисининг 83,7 фоизи грузинлар. Озар, армени, рус, осетин, курд, юнон, чечен ва бошқа миллат вакиллари ҳам яшайди. Расмий тили – грузин тили. Аҳолисининг эллик уч фоизга яқини шаҳарларда яшайди.

Дини. Аҳолининг кўпчилик қисми – 84 фоизи насронийликнинг проваславие йўналишида. Муслмонлар 9,9 фоизни ташкил этишади. Шунингдек, католиклар, арман-апостол черкови, яҳудийлик ва бошқа динларга эътиқод қилувчилар ҳам бор.

Мамлакатда Ислом дини милодий VII аср охирларида, VIII аср бошларида ёйилган. Айрим худудларда муслмонлар кўпчиликини ташкил этади. Исломни асосан озар, чечен, месхети турклари, ажар ва абхаз миллатига мансуб аҳоли қабул қилган. Ҳозир Грузияда икки юзга яқин масжид бор. Пойтахт Тбилисидаги ягона масжидни 1864 йили қозон татарлари қуришган.

Орифжон МАДВАЛИЕВ

тайёрлади.

ФАРЗАНДЛАРИМИЗ ТЎҒРИ ЭЪТИҚОДДА УЛҒАЙСИН

Ўзбекистон мусулмонлари идорасининг Сирдарё вилояти вакили

Мўминжон Усмонов билан суҳбат

– *Домла, суҳбатимиз бошида вилоят имом-хатиблари олиб бораётган хайрли ишлар, мусулмонлар учун масжидларда яратилаётган шарт-шароитлар ҳақида тўхталсангиз.*

– Советлар даврида диний ва миллий байрамларни нишонлаш, маросимларни ўтказишга йўл қўйилмас эди. Алҳамдулиллаҳ, истиқлолимиз туфайли кадриятларимиз тикланди. Байрамлар байрамларга уланмоқда. Яқиндагина Қурбон ҳайитини нишонлаган бўлсак, саккизинчи декабр Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганига ўн тўққиз йил тўлди. Динимиз ҳукмларида қайта-қайта таъкидланган ота-она, қариндош-уруғ, кўни-кўшнилар ҳақ-ҳуқуқларини билиш, кам таъминланган оилаларга беғараз ёрдам беришдек яхши одатлар кенг ёйилипти.

Бир вақтлар вилоятимизда бор-йўғи тўртта масжид бўлган. Ҳозир ибодат қилувчилар учун расмий фаолият юритаётган етмиш учта жоме бор. Уларнинг барчасида малакали имомлар хизмат қиляпти. Масжидларда ўзгаришлар катта, йилдан-йилга шароитлар яхшиланиб бормоқда. Яқинда “Гулистон” жомеъ масжидининг янги биноси ҳам фой-

даланишга топширилди. Айниқса, таҳоратхоналар замонавий жиҳозлар билан таъмир этилиб, қулай шароит яратилаётганидан халқимиз мамнун. Айни пайтда Оқ олтин, Сайхунобод, Мирзаобод, Ховос, Сирдарё, Сардоба туманларидаги масжидларда таъмирлаш ишлари кетяпти.

– *Шаръий масалаларни оммага етказиш, бидъат-хурофотларнинг олдини олиш учун имом-хатиблардан изланиш, меҳнат талаб қилинади. Айниқса, ёт зоялар таъсиридан ҳимояланиш учун халқимизнинг эътиқоди соф ва мустаҳкам бўлиши керак...*

– Албатта, диний масалаларни халққа тўғрилигича етказиш имом-хатибларнинг елкасига бир қадар масъулият юклайди. Айниқса, эътиқод ибодатларнинг ўзаги, асоси бўлиб, у тўғри бўлмаса, амалларда мазмун йўқ. Яъни, қийшиқ пойдеворнинг устига қанча мустаҳкам баланд девор кўтармайлик, у бир кун қулайди. Шунга ўхшаш имон-эътиқодда адашишнинг оқибати хатарли. Тарихга қаралса, айнан ақида масалаларида янглишган турли тоифалар халқ тинчини бузган, кўплаб тартибсизликларга сабаб бўлган.

Қуръони каримда бундай марҳамат қилинади: **“Ҳақиқий мўминлар Аллоҳ ва Унинг пайғамбарига имон келтириб, сўнгра шубҳа қилмаган ва моллари ва жонлари билан Аллоҳ йўлида жиҳод қилган зотлардир. Айнан ўшаларгина (имонларида) содиқдирлар”** (*Ҳужжурот, 15*).

Ёт оқимлар таъсирига тушиб қолган инсонларнинг оила-аъзолари билан ҳам алоҳида самимий суҳбатлар ўтказишни жорий қилдик. Айниқса, ёшларга ғаразли мақсаддаги оқимлар алдовига учмасликларини ҳамда аср вабоси – гиёҳвандлик, кашандалик, спиртли ичимликлар истеъмол қилишнинг зарарларини ёмон оқибатларини тушунтиряпмиз. Пайғамбаримиз Муҳаммад (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) бундай марҳамат қилганлар: **“Фарзандларингизга шаръан буюрилган ва қайтарилган нарсаларга риоя қилишни айтинглари, ана шу ишларинг уларни дўзахдан сақлаганларинг бўлади”** (*Ибн Жарир ривояти*).

Ёшлар тарбиясидаги энг биринчи ҳимоячи, йўл-йўриқ кўрсатувчи ота-она бўлади. Чунки бола тасаввурида одоб-ахлоқ намуналари, яхшилик уруғлари оилада шак-

лланади. Эътибордан четда қолдирилган фарзанд эса ёмон муҳит таъсирига тушиши табиий. Оқибатда эса нафс қурбонига айланиб, ҳаётини издан чиқариши ҳеч гапмас.

– **Донишмандлар: “Ўқиш, ўрганиш ила илм эгалланади. Бишм-ли, маърифатли инсон эса ёмонлик қилмайди” дейишади. Ҳозир ҳар бир муассаса ва ташкилотларнинг кутубхоналари бор. Жумладан, масжидлар кутубхонасини ҳам диний-дунёвий китоблар билан бойитишга ҳаракат қиляпмиз. Ўзбекистон мусулмонлари идорасининг наири “Ҳидоят” журнали ва “Ислом нури” газеталарига оналар давом этяпти...**

– Китоб илм манбаи, мутоала қилмаган инсон маънавият, маърифатдан узоклашади. Ҳозир ҳар бир даргоҳда китобхон учун шароит етарли. Йилдан-йилга даврий нашрлар сони ортиб, савияси яхшила-ниб бормокда. Шулар қатори диний нашрлар “Ислом нури” газета-си ва “Ҳидоят” журнали ойма-ой мухлислар хонадонига етиб бормокда. Нашрларда берилаётган мақолалар мазмуни, савияси ўқувчилар эътиборида. Ҳар сонини интиқ

бўлиб, ўқийдиган журналхонларимиз кўп. Нашрларимиз диний, ижтимоий, тарихий, ахборий рунлари билан қизиқарли. Ўқувчи биратўла масала, ҳадис, тафсирилар мисолида ибратли воқеалар, янгиликлардан ҳам хабардор бўлишяпти.

Ўқувчилар сонининг ортиши халқимизнинг диний билимларга чанқоклиги ва маънавияти юксалаётганидан даракдир. Имом-хатиблар оммани ушбу даврий нашрлар фаолияти билан яқиндан таништириб боришса, инсонлар маънавий озук олишида яна бир ёрдам бўлади. Ўқиганлар эса савобга эришадилар. Қолаверса, халқнинг тараққий этиши ва комил инсонлар йўлидан боришига сабабчи бўламиз.

Имом-хатиблар билан ўтган йиғилишимизда шу масалада суҳбат ташкил қилдик. Буйилги мавсумда ўқувчиларимиз сони янада кўпаяди, иншааллоҳ.

Абдувоҳид ЎРОЗОВ
суҳбатлашди.

Муҳаммадбобур ҒАФУРОВ

МУСТАҚИЛЛИК ПОЕЗДИ

Кўчат эккан ҳосил олар йиллар ўтиб, Илк босқичда эътиборга ташна бўлар. Мана бугун ҳосил вақти келди етиб, Мустақиллик мевасидан кўнгил тўлар.

Шунча доvon, шунча ютук, бунёдкорлик, Бизнинг элга тан бермокда бутун жаҳон. Ислоҳотчи бўлди давлат ҳар бир ишда, Мустақиллик поезди ҳам елди равон.

Фикр қилган хайрон қолар ўйлай-ўйлай, Ислоҳотлар шавқи билан тўлгин, элим. Қайта-қайта нишонлайлик – келсин тўйлар, Истиклолнинг нашидасин сургин, элим...

Наманган вилояти

Салим РИХСИЕВ

ҲАЗРАТИ ИМОМ

Тошкенти азимнинг қоқ марказида Қабр бор, одамлар таъзимла ўтар. Азамат пештоқли гумбаз остида Турон пирларидан бирлари ётар.

Абу Бакр дерлар қабр эгасин, Ислом хизматида топдилар шараф. Арабу ажамда айтурлар таҳсин Шу улуг инсонни эҳтиром айлаб.

Ҳазрати Имом деб, халқлар ардоқлар, Дин илмининг пешвоси, забардаст олим. Эзгуликнинг ўчмас тимсоли бўлиб Ҳайбатли, савлатли турарлар доим.

Шоший ҳазратлари улугвор даҳо, Ўтсам, пойларида тураман бир дам. Во ажаб, не сир бу? Билмайман, аммо Ҳар сафар руҳимни сезаман бардам.

Тошкент

Абдуллоҳ ибн Амр ибн Осс (розийаллоҳу анҳу) айтадилар: Расулуллоҳ (соллаллоҳу алайҳи васаллам) бундай марҳамат қилдилар: “Аллоҳ таоло раҳмли инсонларга раҳм қилади. Ер юзидагиларга меҳрли, шафқатли бўлинг, осмондагилар сизларга раҳм қилишади. Раҳм (қариндошлик алоқалари) Раҳмонга яқиндир. Ким қариндошликни боғласа, Аллоҳ таоло у билан (раҳмат риштасини) боғлайди. Ким уни узса, Аллоҳ таоло ҳам ундан (раҳмат риштасини) узади” (Абуд Довуд ва Термизий ривояти).

РАҲМ ҚИЛГАН МАРҲАМАТ КЎРАДИ

Шарҳ: Ушбу ҳадисда кимга нисбатан раҳм кўрсатиш аниқ айтилмаган. Яъни, “одамларга”, “мўминларга” “солиҳларга” ёки “фақирларга” деган қайд йўқ. Шундай экан, бу ҳадисдан бутун махлуқотга нисбатан раҳм-шафқат кўрсатиш лозимлиги келиб чиқади. Яъни, ер юзидаги яхши-ёмон барча инсонларга, хонаки-вахший бутун ҳайвонларга кўрсатиладиган марҳамат Раҳмон – раҳмати чексиз Аллоҳ таоло рози бўладиган амаллардандир. Ибн Масъуддан (розийаллоҳу анҳу) ривоят қилинади. «Расулуллоҳ (соллаллоҳу алайҳи васаллам): “Раҳмдил бўлмагунча (комил) мусулмон бўлолмайсиз”, деб марҳамат қилганлар. Саҳобийлари: “Эй Аллоҳнинг расули, ҳаммамиз раҳмлимиз”, деб жавоб бердилар. Шунда Пайғамбаримиз (алайҳиссалом): “Бу ўринда бирингизнинг дўстига кўрсатадиган раҳм-шафқат эмас, барча инсонларга ва ҳайвонларга кўрсатиладиган марҳаматни кўзда тутяпман”, деган эканлар».

Марҳаматлиларга Аллоҳ таолонинг ҳам раҳм қилиши дейилганида, уларга эҳсонини мўл-кўл қилиб бериши ва кўпгина неъматлар ато этиши тушунилади. Аммо кўрсатиладиган раҳм-шафқат Куръон ва суннат асосида бўлиши зарурлигини ҳам билиб қўйиш керак. Зеро, Аллоҳ таоло розилигига терс тушадиган, суннатга тўғри

келмайдиган марҳамат ва шафқат бу ерда мақталган сифатга кирмайди.

“Осмондагилар”дан мақсад фаришталардир. Чунки улар мўминларга истиффор сўраб турадилар. “Аршни кўтариб турадиган ва унинг атрофидаги (фаришта)лар Парвардигорларига ҳамдусано айтиш билан (У зотни барча айбу нуқсонлардан) поклаб-тасбех айтурлар ва У зотга имон келтирурлар, ҳамда имон келтирган кишиларни мағфират қилишини сўрарлар: «Парвардигоро, Ўзинг раҳмат-меҳрибонлик ва илм жиҳатидан барча нарсдан кенгдирсан. Бас тавба-тазарруъ қилган ва Сенинг йўлингга эргашган кишиларни Ўзинг мағфират қилгин ва уларни дўзах азобидан сақлагин» (Ғофир, 7). Бу муборак оятдан маълум бўлишича, фаришталарнинг раҳм қилиши мўминлар учун раҳмат ва мағфират сўрашдан иборат.

Расулуллоҳнинг (соллаллоҳу алайҳи васаллам) бу ҳадисларидан келиб чиқадиган хулоса шу: қариндошлик алоқаларини мустаҳкамлашга аҳамият бериш Аллоҳ таолонинг раҳматига эришишга интилиш демакдир. Аксинча, бу масалага бепарво бўлиш Аллоҳ таолонинг раҳматига бепишандликдан дарак беради.

“Кутуби сунна” асосида
Содиқ НОСИР
тайёрлади.

БИР САВОЛ СЎРАСАМ

*Ўзбекистон муслмонлари
идораси раиси, муфтий
Усмонхон Алимов жавоб беради*

Савол: Намоз ўқиётганимизда хаёлларга турли фикрлар келади. Баъзида намозхон неча ракат намоз ўқиганини ҳам билмай қолади. Шу каби паришонхотирлик, эътиборсизлик билан намоз бузиладими? Намозда фикр чалғимаслиги учун нима қилиш керак?

Жавоб: Намозхон намозни хушуъ билан ўқиса, бутун аъзолари ибодатга ғарқ бўлади. Намозда дунё билан боғлиқ фикрлар намозни ботил қилмайди. Аллоҳнинг улуғлигини ёдда тутиш, у Зотдан кўркиш, фазлидан умидвор бўлиш ва ҳаё қилиш хушуъ билан намоз ўқишга ёрдам беради. Одатда қаттиқ товуш, шовқинлар намозда фикрни чалғишига сабаб бўлади. Нақшли жойнамозлар, чойшаблар, рўпарага осилга суратлар ҳам хаёлни чалғишига сабаб бўлиши мумкин. Намоз ўқишдан аввал уларни олиб ташлаш керак. Намозхон намозда турганида сажда қиладиган ўрнига қараб турса хаёли бўлинмайди. Деворга яқин жойда намоз ўқиш ҳам фикрнинг чалғимаслигига сабаб бўлади. Намоз ўқиётганда ўқиётган оятларни тушуниш, бажараётган амалларни фарз, суннатлигини билиш билан ҳам фикр бўлинмайди.

Намозхон хушуъ қилишга қанча интилса, оладиган савоби ҳам шунга яраша бўлади, зеро Аллоҳ таоло бирор жонни тоқатидан ортиқ ишга буюрмайди.

Савол: Ота ёки она болаларидан бирини бошқа фарзандларидан ҳадя ёки шунга ўхшаш нарса бериш билан устун қўйиши мумкинми?

Жавоб: Фарзандлар ўзаро меҳрли, муҳаббатли, садоқатли бўлишлари учун

тарбия чоғида улар ўртасида адолат ва тенликка имкон қадар риоя этиш талаб этилади. Нўъмон ибн Баширдан (розийаллоху анху) ривоят қилинади: «Нўъмонга отаси бир ғулом ҳадя қилди. Онаси: “Сен ўғлимга берган нарсанга Расулulloҳни (соллаллоху алайҳи ва саллам) гувоҳ қилмагунингча бу ишинга рози бўлмайман”, деди. Ота ўғлининг кўлидан етаклаб Расулulloҳнинг (алайҳиссалом) ҳузурларига борди. У пайтларда ўғли ҳали кичкина болакай эди. Бориб: “Эй Расулulloҳ, бу боланинг онаси бинт Равоҳа бу ўғлига ҳадя беришим учун сизни гувоҳ қилишимни талаб қилаяпти”, деди. Расулulloҳ (соллаллоху алайҳи ва саллам) унга: “Эй Башир, сени бундан бошқа боланг борми”, дедилар. У: “Ҳа”, деди. У зот: “Уларнинг ҳаммасига шундай ҳадя берасанми?”, дедилар. У: “Йўқ”, деди. У зот: “Бу дуруст эмас, бу ишинга мендан бошқани гувоҳ қил, мен зулмга, гуноҳга гувоҳ бўлмайман. Аллоҳдан кўрқинглар, фарзандларингиз ўртасида адолат қилинглари, улар сенга бир хилда яхшилик қилишлари сени хурсанд этмайдими?”, дедилар. У: “Ҳа”, деди. У зот: “Мен гувоҳлик бермайман дедилар».

Имом Нававий (рахматуллоҳи алайҳ) айтди: “Болаларидан бирини бошқасидан устун кўриш, фақат Шофиъий, Молик ва Абу Ҳанифа наздида макруҳ”, дейишган.

Товус, Урва, Мужоҳид, Саврий, Аҳмад, Исҳоқ ва Довуд бу иш ҳаром дейишган. Улар Расулulloҳнинг (соллаллоху алайҳи ва саллам) “Мен зулмга, гуноҳга гувоҳ бўлмайман” деган сўзларини далил қилишган. Шофиъий ва у киши билан ҳамфикр бўлганлар эса “Бу ишинга мендан бошқани гувоҳ қил” деганларини далил қилишган. Улар айтишади, агар бу иш ҳаром ёки ботил бўлганида Расулulloҳ (соллаллоху алайҳи ва саллам) бу гапни айтмаган бўлар эдилар.

Фарзандларидан бири касал бўлса, ёки қарздор бўлиб, қарзини ёлғиз ўзи тўлай олмаса, бошқаларига бермай унга ҳадя ёки ёрдам бериш жоиз бўлади.

ИСЛОМ ВА ОЛАМ

Қозонда танлов ўтказилди

Шу йил 20 ноябр куни Татаристон муслмонлари идораси ҳамда Ислом маданияти, фан ва таълими-ни кўллаб-қувватлаш жамғармаси

Қозон шаҳрида наққошлар ва хаттотлар танловини ўтказди. Танловга мамлакатнинг турли ҳудудлари ва қўшни ўлкалардан қирқдан ортиқ ижодий ишлар етиб келди. Ўн бешта ижод намунаси саралаб олинди ва уларнинг муаллифлари сўнгги босқичда беллашишди.

Қатнашчилар махсус тахталарга нақшлар, расмлар солишди; мусобақа жараёнида ҳамкасблар ва томошабинлар эркин мулоқот қилишди. Қизиқарли ўтган тадбирда қозонлик Игор Афанасев ва Лил Ди Голиб деб топилди.

Қуръони каримнинг йирик босма нусхаси

2012 йилнинг июнига қадар Қозоннинг бош масжиди – “Қул Шариф” жомеида дунёдаги энг катта Қуръони карим намойиши ўтказилади.

Эни 1,5 метр, бўйи 2 метр бу Китобни италиялик ноширлар тайёрлашди. Бу но-

дир босма 800 кило оғирликка эга, шотланд қоғозига босилган 632 саҳифадан иборат. Муқоваси олтин, кумуш, малахит, яшма ва бошқа қимматбаҳо тошлар билан безатилган.

“Барча инсонлар – биродардир”

Швейцариянинг Берн, Юра ва Золотурн вилоятларидаги насронийлик ибодатхоналарида “Барча инсонлар – биродардир” номли кўчма фотокўргазма ташкил этилади. Кўргазмага қўйилган асарларда мамлакат муслмонларининг кундалик ҳаёти – оилавий муносабатлари, илм олиши, иши, диний маросимлари ва бошқалар акс этади.

Ижодий ишларнинг муаллифлари швейцариялик муслмонлар. Кўргазмадан мақсад мамлакатдаги муслмонларнинг ижобий асл қиёфасини, муслмон бўлмаган аҳоли билан самимий муносабатда эканини кўрсатишдир.

Мордовияда янги муфтий

27 ноябр куни Саранск шаҳрида Мордовия муслмонлари идорасининг Х мажлиси бўлиб ўтди. Йиғилишда идора таркибига кирувчи уюшмалардан 52 нафар вакил қатнашди.

Собиқ муфтий Абдулкарим Абдурашидов вафот этгани сабаб мажлисда ташкилий масала кўрилди. Кўпчилик овоз билан Илдус Исҳоқов янги муфтий этиб сайланди.

ВАКИЛЛАРИМИЗ ЧЕТ ЭЛДА

14 ноябр куни Москвада “Россия ва Ислом олами: МДХ кенглигида модернизация йўналишлари” мавзуидаги VII форумида ва “Ислом оламининг ўзгариши: инқилоб ўрнига ислоҳот” мавзуидаги халқаро илмий-амалий анжуманда юртимиз вакиллари ҳам иштирок этишди.

15 ноябрь куни Нижний Новгород шаҳридаги Н. Лобачевский номидаги Нижегород давлат университетида “Мусулмон таълим жараёнларида миллий ва диний рангбарангликнинг ривожланишининг муҳим вазифалари: Россия ва хорижий тажриба” мавзуидаги илмий-амалий анжуманда Тошкент Ислом институти ректори Ҳайдархон Йўлдошхўжаев “Тошкент Ислом институтининг исломий фанлар соҳасида юқори малакали мутахассисларни тайёрлашдаги аҳамияти”, Тошкент Ислом университети

проректори Шоислом Акмалов “Тошкент ислом университетининг диншунослик таълими тизимидаги ўрни”, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат ва жамият қурилиши академияси етакчи илмий ходими Ирода Шамсиева “Бузғунчи оқимлар ва халқаро қўпоровчиликка қарши курашда таълимий ахборот усуллари (Ўзбекистон тажрибаси) мавзуида маъруза қилишди. Вакилларимизнинг маърузалари алоҳида эътибор билан тингланди.

Анжуманда Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон, Россия исломий таълим муассаларининг вакиллари, тадқиқотчи олимлар, тарихчилар, давлат ва жамоат арбоблари иштирок этишди.

ТАЛАБАЛАР ДАВРАСИДА СУҲБАТЛАР

“Саййид Муҳйиддин маҳдум” Ислом ўртамахсус билим юртида Конституциямиз қабул қилинган куннинг 19 йиллигига бағишланган тадбир бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон мусулмонлари идораси Андижон вилояти вакили Нуриддин Ҳоликназаров, Андижон машинасозлик институти катта ўқитувчиси Муталлиб Ақромов, “Жалабек” қишлоқ фуқаролар йиғини раиси Абдурахим Йўлдошевлар иштирок этишди. Сўзга чиққанлар юртимиздаги ўзгариш ва янгиликлар, ҳар соҳада қонун устуворлиги, фуқароларнинг бурчлари ва манфаатлари ҳақида гапиришди. Тадбир сўнггида талабалараро спорт мусобақаларида, шунингдек, “Конституция – асосий қонунимиз” деворий газеталар кўрик-танловида, “Сиз Конституцияни биласизми?” интеллектуал ўйинида ғолиб бўлганларга қимматбаҳо совғалар улашилди.

* * *

“Ҳожа Бухорий” Ислом ўрта махсус билим юртида Конституциямизнинг 19 йиллиги муносабати билан “Инсон ҳуқуқлари олий қадрият” мавзуида тадбир бўлиб ўтди. Тадбирда иштирок этган Китоб тумани прокурори Ақтам Наврўзов, жинойи ишлар бўйича туман суди раиси Наврўз Ашуров, туман маънавият тарғибот маркази раҳбари Озод Алиқуловлар Асосий қонунимизнинг жамиятдаги ўрни ва аҳамияти, туманда бу борада олиб борилаётган бунёдкорлик ишлари ҳақида гапиришди. Тадбир сўнггида талабаларнинг қизиқтирган саволларига мутахассислар жавоб беришди.

Носир МУҲАММАД

Фарзандлар бахтига омон бўл, омон...

Омон бўл, она ер!

Курт еган олмадай Еримиз ночор,
Дайди шамолларда титрагай банди.
Биз эса берурмиз бағрига озор,
Ва ё эмасмизми унинг фарзанди?!

Кувурлардан “қора олтин” оқади,
Қазилма конлардан вужуди яра.
Ўрмонлар ёнғини бағрин ёқади,
Тутунлардан бўлар кўк юзи қора.

Танклар залворидан титрайди карахт,
Оромин бузади бомбалар портлаб.
Цунами, тўфонлар солади даҳшат,
Куриган кўллардай қолар ташналаб.

Кундан-кун ортади ҳаёт шиддати,
Гоҳида чўмаман мунгли хаёлга.
Наҳотки Аллоҳнинг буюк неъматини
Бандалари сабаб етса заволга.

Ишонгим келади – сўлмагай дунё,
Коинотдай сирли, мукаррам инсон.
Мушкуллар чакилур ёнғокдай гўё
Эзгу бўлса ният, бут бўлса имон.

Неча тўфонларни кўрган бу ҳаёт,
Дарёлар ўзандан тошган лим тўлиб.
Ва лекин қутқарган Соҳиби нажот
Гоҳ Нух, гоҳ Муҳаммад сабабчи бўлиб.

Она ер, ўзингсан бизларга таянч,
Оғушинг инсонга шарафли макон.
Қадринг билмасларнинг аҳволи аянч,
Фарзандлар бахтига омон бўл, омон.

Осмондаги ўйлар

“Боинг” парвоз қилар само баҳрида,
Гўё жонлангандек қадим рўёлар.
Пастга тикиламан, замин бағрида
Қон томирлар каби йўллар, дарёлар.

Оппоқ момик каби булутлар сузар,
Гўёки пахтадан уюлган хирмон.
Қуёш шуъласидан уфқларда зар,
Ер каби туюлар шу дамда осмон.

Сузиб борар экан ҳаво кемаси
Силкиниб олади ҳорғин қушдай гоҳ.
Учоққа илк минган гўдак чамаси
Ваҳима босади кўнглимни ногоҳ.

Ҳис этдим: бу буюк кенгликлар аро
Бизнинг ҳаётимиз заррадир фақат.
Дилимда кўрқинчу тилимда дуо,
Бир томчи сув каби умр омонат.

Меҳр-ла боқаман ерга дам-бадам,
У гўё харита – рангларга тўлиқ.
Кўринмас на шаҳар, на бирор одам,
Тиканли симлару чегаралар йўқ.

Қани у давлатлар, эллар, элатлар,
Ирку фирқа аро ғавғою низо?
Англадим, самодан боқилса агар,
Шу тупроқ барчага ягона маъво.

Дунёни талашиш етар энди, бас,
Қўлни қўлга беринг, яшнасин ҳаёт.
Бахтини осмону фалакда эмас,
Шу заминда топар ахир одамзот.

Жаннат оналарнинг кўнглида экан...

* * *

Маккадир бу, Пайғамбаримиз
Кўзларидан ёришган диёр.
Тошлар ўпиб, яна чўккан тиз
Бу диёрдан кетолмай баҳор.

Йўқотганин йиғлаб топгани
Келар инсон – содда, қувлари.
Шуларнинг ҳам қўлин ўпгани
Тошиб чиқар Замзам сувлари.

Ҳарам кўча-айвонларида
Жойнамозлар ёзилган тўқис.
Қўнглим, меҳр жавонларида
Ўксиганинг кўрдим-ку, эсиз...

Оппоқ либос жону танлари,
Оппоқ бўлиб ёришар осмон.
Аллоҳ!.. дея топинганлари
Жаҳонларга айланган жаҳон.

Аммо кўкка учдию оҳим,
Гулханларга айланди ўтим.
Шайтонларга тош отган чоғим,
Шайтонлар ҳам тош отди бетин.

Юрагимга қилибман жабр,
Симирдим-да ҳаволарни соф –
Мўминларга тиладим сабр,
Зулуклар тиладим инсоф.

* * *

Тилимга сал эрк берувдим,
бошга ёққан бало бўлди.
Ҳар томчиси тошдан қаттик,
ёмғир бўлди, жала бўлди.

Парвозларни суйган дилим
писиб қолди қаронғуда,
Тонгларга тик қаролмади,
юзи унинг қаро бўлди.

* * *

Лой олиб ердан, олам
Чақмоққа тушиб келди.
Жаннатда яйраб одам,
Тупроққа тушиб келди.

Юзлари ой бўлса-да,
Кўзлари қуёш нури –
Тупроқ қучиб ўлса-да,
Тупроқдан олди кўрни.

* * *

Яхшилик – яхшидир! – Онам ҳикмати.
Юрагим тубига муҳрланган, рост.
Яхшилик – яхшидир! – Олам неъмاتي.
Юрагим обидан меҳрланган, рост.

Қуёшни ўраб-да тоғ билакларга
Энг яхши шеърларни онам битганлар.
Яхшиям яхшилар оқ юракларга
Яхшилик уруғин қадаб кетганлар.

* * *

Жаннат қиёсини изладим кезиб,
Топганларим яшил боғу боғчалар.
Булоқлар қайнади меҳримни сезиб,
Меҳрини тўшади йўлга шохчалар.

Бунчалар шарафга муяссар юртим,
Ойдин кўшиқларга айланган чаман.
Муборак ҳадисни ўқиб-ла билдим,
Жаннат оналарнинг кўнглида экан.

Тошкент

НОЁБ ФИҚҲИЙ АСАР

Фаргона водийининг Косон шахрида тузилган маликул уламо Алоуддин Абу Бакр ибн Масъуд ибн Аҳмад Косонийнинг ўн жуздан иборат “Бадоеус саноеъ фи тартибиш шароеъ” китоби устозлари Алоуддин Самарқандийнинг уч жузли “Тухфатул фуқаҳо” асарига ёзилган шарҳдир. “Тухфатул фуқаҳо” мазҳабимизда тан олинган нодир китоблардан бўлиб, унда фикҳий масалалар мажмуи мухтасар баён этилган.

Алоуддин Косоний китобини “Бадоеус саноеъ фи тартибиш шароеъ”, яъни, “Шариат қонунини тартиблашда гўзал санъатлар” деб номлар экан, уни қўлга киритган киши ибодат ва муомалот масалалари ажойиб бир санъат даражасида тартиб-интизом билан териб айтилган батафсил ва мазмунли асарга эга бўлишини назарда тутган.

Алоуддин Косоний китоб муқаддимасида ёзади: “Аллоҳни таниб, Унинг сифатларини билганимдан кейинги илмларнинг энг улуғи фикҳ илмидир. Фикҳ илми – ҳалол ва ҳаром илми, қонунлар ва ҳукмлар илмидир. Фикҳ мана шуларни ўргатадиган фандир. Барча пайғамбарлар Аллоҳ таолонинг шу буйруқларини етказиш учун юборилган. Демак, пайғамбарлар – Аллоҳ элчиларининг асосий вазифаси одамларга фикҳни ўргатиш бўлган”.

Аллоҳ таоло: “**У Ўзи истаган кишиларга ҳикмат беради. Кимга ҳикмат берилган бўлса, бас, унга кўп яхшилик берилибди**” (Бақара сураси, 269), дейди. Баъзи тафсирларда оятдаги “ҳикмат” сўзини фикҳ илмига йўйилган. Яъни, “ҳикмат – яхшилик берилди”, жумласини кимга фикҳ илми берилса (яъни динни англаса, ўзи қилаётган амални билиб қилаётган бўлса), шу одам Аллоҳ тао-

лодан жуда катта яхшилик олган, бахтли одам бўлади, деб тафсир қилинади.

Динни ўрганиш йўлида босилган ҳар қадам учун улуғ муқофотлар бор. Муқаддимда бунга далил сифатида бир ривоят келтирилади. Улуғ саҳобий Умар ибн Хаттобнинг (розийаллоҳу анху) ҳузурларига – Мадинаи мунавварга Шом диёридан (Сурия, Фаластин, Ўрдун, Қуддус атрофлари шу ном билан аталади) бир киши келди. Мадина билан Шомнинг орасида минг чақиримдан ошиқроқ масофа бор. Умар ибн Хаттоб (розийаллоҳу анху): “Шомдан нега келдинг?” деб сўраганларида у киши: “Мен ташаҳхудни яхши билиб, ўрганиб олгани келдим”, деб жавоб беради. Шунда Умар йиғлаб юбордилар, кўзёшларидан соқоллари ҳўл бўлиб кетди. Кейин: “Аллоҳга қасам, Аллоҳдан умид қиламан, Аллоҳ сени ҳеч қачон азобламайди”, дедилар. Яъни, сен битта масалани ўрганиш учун шунча йўл босиб келибсан, машаққат чекибсан, сен учун яхши бир оқибат бор, демоқчилар.

Бир масалани шундай ихлос билан ўрганган киши учун бир улуғ саҳобий жуда катта неъматни умид қияпти. Бизлар ҳам динимизнинг ҳар бир масаласини шундай холис ният билан сидқидилдан ўргансак, ўргатсак, ўша ваъдалар, Аллоҳ хоҳласа, бизга ҳам насиб этади, деб умид қиламиз.

Таниқли олим, устоз Алоуддин Мансур Алоуддин Косонийнинг Алоуддин Самарқандий «Тухфатул фуқаро» асарига ёзган “Бадоеус саноеъ” шарҳини таржима қилди. Қуйида ушбу ноёб фикҳий асар таржимасининг илк – Таҳорат боби бошланишини изоҳлари билан эътиборингизга ҳавола этяммиз.

Таҳририят

АЛОУДДИН КОСОНИЙ

БАДОЕУС САНОЕЪ ФИ ТАРТИБИШ ШАРОЕЪ

(ШАРИАТ ҚОНУНИНИ ТАРТИБЛАШДА ГЎЗАЛ САНЪАТЛАР)

Таҳорат китоби

Ушбу китобда таҳорат ҳақидаги сўз икки мавзуда бўлади: биринчисида таҳорат тушунчаси изоҳланади, иккинчисида таҳоратнинг хиллари баён қилинади.

“Таҳорат” сўзидан луғавий маънода ҳам, шариат истилоҳидаги маънода ҳам тозалик тушунилади: “таҳорат” – тозалик, “тоҳир” – тоза, “таҳир” – тозалаш дегани. Демак, таҳорат инсоннинг тозаланишидир. Бадан таҳоратсиз бўлса, таҳорат билан тозаланади.

Таҳоратли ё таҳоратсиз бўлиш дегани моддий эмас, маънавий тушунча. Масалан, таҳорат кетганида баданимиз нажас бўлмайди, лекин таҳорат қилганимизда у маънавий нажасдан – таҳоратсизликдан тозаланади. Кийимга, жойнамозга ёки баданга теккан нажас ҳақиқий нажас бўлса, таҳоратсизлик маънавий нажасдир, яъни, маънавий кирликдир. Таҳорат олиш билан ўша кирлик кетиб, киши покланади. Яъни, нажосат ёки маънавий кирлик кетиши билан тозалик пайдо бўлади.

Таҳорат хиллари

Таҳорат икки хил бўлади: таҳоратсизликдан тоза бўлиш ва нажосатдан тоза бўлиш. Таҳоратсизликдан тоза бўлиш “ҳукмий таҳорат” дейилади. Таҳоратсиз киши, гарчи ҳақиқий нажасдан пок бўлса ҳам, таҳорати йўқлиги сабаб таҳорат қилади, кейин ҳукмий тоза ҳисобланади.

Нажосатдан тоза бўлиш нажас теккан ерни ювиб, ҳақиқий тозаликни ҳосил қилишдир. Таҳоратнинг бу хили “ҳақиқий таҳорат” деб номланади.

Таҳоратсизликдан уч хил йўл билан тозаланилади:

1. Таҳорат.
2. Ғусл.
3. Таяммум.

Мана шу уч йўлдан бири

билан таҳоратсизликдан тоза бўламиз. Бу ўринда сўз юритилаётган таҳорат араб тилида “вузӯ” дейилади.

Оятда буюрилишига кўра, таҳорат ювиш ва масҳ тортишдан иборат амалдир. Яъни инсон таҳоратда аъзоларини ювади ва масҳ тортади: **“Эй мўминлар, қачон намозга турганингизда юзларингизни ҳамда қўлларингизни тирсақларигача ювингиз, бошларингизга масҳ тортингиз ва оёқларингизни ошиқларигача (ювингиз!) (Моида сураси 6-оят).**

Демак, таҳоратда учта ювиш ва битта масҳ тортиш фарзлари бор. Аллоҳ учта аъзони ювишга ва бошга масҳ тортишга буюрди.

Ювиш бир ўринга (масалан, қўлга, юзга, нажас теккан кийимга) суюқликни оқизишдир. Бу ерда аниқ қилиб: “суюқликни оқизиш” дейилапти, “сувни оқизиш” дейилмаяпти. Бунинг сабаби кейинроқ айтилади.

Масх эса намликни етказишдир. Қўлингизни намлаб туриб, бошингизни силасангиз, бошингизга нам етади. Демак, оқадиган даражага етказмасдан намлаш масх бўлади, агар оқса, у ювиш бўлади. Яъни, ювиш - сув оқизиш, масх - нам етказишдир.

Имом Абу Ҳанифанинг тўнғич шогирди Имом Абу Юсуф* ёғга ўхшаш нарса билан таҳорат олиш жоиз деган.

Шунга кўра айтишади: киши қишда сув топа олмай, қор билан таҳорат қилганида, қор қурук бўлиб, юзидан ё кўлидан томчи томмаса, бу ювиш таҳоратга ўтмайди. Аммо шу ювишдан кейин юздан ёки ювилган жойдан бирикки томчи томса, у ҳолда аъзо ювилган ҳисобланади ва бу ювиш таҳоратга ўтади. Чунки бу ҳолда юздан ё кўлдан сув оқди. Чунки таҳорат бўлиши

учун ювиш, яъни, сувни оқизиш лозим эди.

Мазҳабимиз уламоларидан Абу Жаъфар Ҳиндувонийдан қор билан қилинган таҳорат ҳақида сўралганида, у киши: “Қор билан қилинган таҳорат масх (намни етказиш) бўлади, таҳорат бўлмайди. Агар қорни ишқалаб баданини ювса ва эриган қор аъзоларидан оқиб тушса, бу таҳорат бўлади”, деб жавоб берганлар.

Халаф ибн Аййуб (раҳимаҳуллох) айтадилар: “Қишда таҳорат қилаётган одам ювишдан олдин оёқ, қўл, юз каби аъзоларини худди ёғлаган каби сув билан олдин намлаб олсин. Кейин унинг устидан сув оқизсин, чунки сув қишда аъзоларга тегмай тушиб кетиши мумкин”.

Дарҳақиқат, қишда бадан жунжикиб, туклар тикка туради, шунда сув баданга тегмай, тукнинг устидан оқиб кетиб қолиши мумкин. Бундан сақланиш учун олдин юз-қўл сув билан салгина намланиб (худди ёғлагандек сув билан ишқаб), бадан мулоҳайимлаштирилиб, кейин устидан сув қуйилса, унинг ҳамма жойига сув тегади.

Бизнинг шароитларда, одатда, қишда илиқ сув билан таҳорат қилинганида, бу масалада қийинчилик бўлмайди. Чунки илиқ сув баданга яхши тегади. Лекин ҳар ҳолда қишда кўчада, ариқларда таҳорат қилишга тўғри келганида “ювдим-ку” деб кетавермасдан, ишқалаб, баданимизга сув етганига аниқ ишонч ҳосил қилишимиз лозим бўлар экан.

Таржима ва изоҳлар
муаллифи шайх
Алоуддин МАНСУР

* Тўлиқ исмлари Ёқуб ибн Иброҳим ибн Ҳабиб Ансорий Бағдодий бўлган Абу Юсуф Имом Абу Ҳанифанинг пешкадам шогирдларидан бири сифатида ханафия мазҳабининг кенг ёйилишига ҳисса қўшган илк олимлардан ҳисобланади. Абу Юсуф ҳадис ривоят қилишга жуда моҳир, бу соҳада замонаси тан олган олим эдилар. У Абу Ҳанифага шогирд бўлганидан кейин фикҳга астойдил берилади. Маҳдий ва Ҳорун Рашид подшолиги даврларида Бағдод қозиси бўлган. Ҳорун Рашид халифалиги даврида, Бағдодда хижрий 182 (милодий 798) йили вафот қилган.

ҲАЗРАТ АЛИ ИБН АБУ ТОЛИБ ЎТИТЛАРИ

*Эй инсонлар! Аллоҳ таолони кўп зикр қилинг.
Зеро, сўзларнинг энг гўзали Аллоҳнинг зикридир.*

* Аллоҳнинг Китобини ўрганинг, чунки Аллоҳнинг Китоби сўзларнинг энг устунидир. Қуръонга доир билимларни эгалланг, чунки Қуръон қалбларнинг баҳоридир. Қуръон нурдан шифо тиланг, чунки Каломуллоҳ кўксингиздаги касалликларга шифодир.

* Пайғамбаримизнинг (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) йўлидан боринглар, чунки йўлларнинг энг устунни шу йўлдир.

* Аллоҳ таолодан доимо қувватли бир имон ва вужуд соғлиғи сўранг.

* Эй инсонлар! Нотўғри эътиқодларга қалбингиздан жой берманг, шунда шубҳага тушмайсиз ва инкор этишга юз тутмайсиз.

* Аллоҳ таоло доим тўғри бўлганлар билан биргадир. Тўғрилиқ инсон учун шарафдир, нажот ва устунликдир. Ёлғончилик эса шарафсизлик, пасткашлик ва халокатдир.

* Қариндошлиқ ҳақларига риоя қилинг, чунки қариндошлиқ ҳақларига риоя қилиш умрни узайтиради ва ўзаро севгини орттиради.

* Яширинча садақа беринг, чунки садақа гуноҳларга каффорат бўлади ва Аллоҳнинг ғазабини сўндиради.

* Яхшилиқ қилинг, чунки яхшилиқ қилиш ёмон ўлим топишнинг олдини олади ва ёмон йиқилишлардан сақлайди.

* Муттақийларга ваъда қилинган яхшилиқларни

истанг, чунки Аллоҳ таолонинг ваъдаси ваъдаларнинг энг тўғрисида.

* Қалбларга жойлашадиган нарсаларнинг энг хайрлиси имондир.

* Кейинчалиқ (динга) қўшилган (асли йўқ) ҳар бир нарса бидъатдир. У нарсани динига қўшган кимса бидъатчидир. Ким бидъатларга берилса, динини йўқотган бўлади.

* Чинакамига зарар кўрган одам динида зарар ва талофат кўрган кимсадир.

* Риё ва дабдаба ширкдандир, ихлос ва самимият имондандир.

* Қариндошлиқ ҳақиқа, гарчи улар риоя қилмасалар ҳам, риоя этинг. Сизга ёрдам бермаганларга сиз ёрдам беринг.

* Кимга нима ваъда қилсангиз, ваъдангизни бажаринг.

* Икки киши орасида ҳукм чиқараётганингизда адолатли бўлинг.

* Аждодларингиз билан ҳудубеҳуда ғурурланиб, мақтанманг.

* Бир-бирингизга ёмон от қўйманг.

* Ўзингизни ерга урадиган ҳазил-хузулдан йироқ бўлинг.

* Бир-бирингизга жаҳл қилманг.

* Кучсизга, мазлумга, қарздорларга, Аллоҳ йўлидагиларга, йўлда қолганларга, сиздан ёрдам сўраганларга ёрдам кўрсатинг.

* Бева аёлларга, етимларга раҳм қилинг.

* Ҳаммага салом беринг, сизга берилган саломга муносиб ёки ундан ҳам гўзал алик олинг.

* Яхшилик ва тақво йўлида бир-бирингизга ёрдам беринг. Ёмонлик ва ҳақсизлик йўлида эса бир-бирингизга ёрдам берманг ва Аллоҳдан кўрқинг. Зеро, Аллоҳнинг азоби чидаб бўлмайдиган даражада оғир ва шиддатлидир.

* Меҳмонни сийланг.

* Қўшнига яхши муомалада бўлинг.

* Қасалларни зиёрат қилинг.

* Ўликларни чиройли (сабр билан) кузатинг.

* Доим умид ва кўрқув ичида бўлинг.

* Узун орзулар охирагани унуттиради. Нафсинг ҳой-ҳавасларига берилиб ухлаш эса кишини ҳақдан узоқлаштиради.

“Ҳаётус-саҳоба” китобидан

Сумайро
АБДУМУРОД қизи
тайёрлади.

МУСТАҲКАМ ҚАЛҚОН

Ўзбекистон мустақил босма оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди, Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги ҳамда Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлиги ҳамкорлигида “Ўзбекистон Республикаси Қуроли кучларининг миллий хавфсизликни таъминлашдаги роли ва ўрни” мавзудаги ўқув-семинари ўтказилди.

Тадбирда таъкидланганидек, ҳар бир давлат мустақиллигини, аввало, ушбу мамлакат армияси ҳимоя қилиши лозим. Шу боис истиқлолнинг илк йиллариданок юртимиз мудофааси давлат сиёсатининг устувор вазифаларидан бири сифатида белгилаб олинди. 1991 йил 6 сентябрда Ўзбекистон Республикаси Мудофаа ишлари вазирлиги ташкил этилди. 1992 йил 14 январ куни эса республикаимиз ҳудудидаги барча ҳарбий қисм ва бўлинмаларни Ўзбекистон юрисдикциясига ўтказиш тўғрисида қарор қабул қилинди.

Ўтган йиллар миллий армиямиз учун шаклланиш, улкан ўзгаришлар даври бўлди. Ислохотлар самараси ўларок, Қуроли Кучларимиз тинч ва осойишта ҳаётимизнинг мустаҳкам кафолатига, истиқлолимизнинг метин кўрғонига айланди.

Ўзбекистон Республикаси Қуроли Кучларининг 20 йиллиги олдидан бўлиб ўтган ўқув-семинарда Мудофаа вазирлигининг масъул ходимлари, Қуроли кучлар академияси, Тошкент олий умумқўшин қўмондонлик билим юрти профессор-ўқитувчилари, оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этишди.

ЎЗА

Хозир сиздан: “Оё-
фингиз тагида ер
борми?” ёки “Тепангиз-
да осмон борми?” деб
сўрашса сиз ҳеч иккилан-
май: “Ҳа”, деб жавоб бера-
сиз. Аллоҳ таолога ишон-
чимиз ҳам шундай куч-
ли бўлиши керак. Ким-
дир сиздан: “Аллоҳ тао-
ло сизни кўриб турибди-
ми?” деб сўраса, ишонч
ва қатъийлик билан “Ҳа”
деб жавоб бера олишин-
гиз керак.

ҚАЙСАРЛИКНИНГ ОҚИБАТИ

Келинг, сизга мисол тарикасида бир ҳикоя сўзлаб берай. Бир куни икки дўст саёҳатга чиқишибди. Улардан бирининг кўзи ожиз экан. Кеч кирганида улар дам олиш учун бир ерда тўхташибди. У ер ҳавоси ҳудди денгиз бўйидагидек кундузи жуда иссиқ, кечаси эса сезиларли даражада совуқ бўлар экан. Тонг отгач, дўстларнинг соғломи егулик топиб келгани кетибди. Кўзи ожизи эса ён атрофни қўли билан пайпаслаб, қаттиқ нарсани тутибди. Совуқда тошдай қотиб ётган илон экан. Ҳалиги одам ажойиб таёқ топиб олдим деб ўзида йўқ хурсанд бўлиб турган пайтда дўсти бироз егулик олиб келибди. Дўстига бақириб, қўлидаги

илонни дарҳол ташлаши-
ни сўрабди. Кўзи ожиз ки-
ши эса дўстим менга ҳасад
киляпти деб ўйлаб илонни
маҳкам ушлаб олиб бер-
майман деб туриб олибди.

***Эй инсонлар! Нотўғри
эътиқодларга қалбингиз-
дан жой берманг, шунда
шубҳага тушмайсиз ва ин-
кор этишга юз тутмайсиз.***

Дўсти уни қўлидаги таёқ
эмас, илон эканини ва уни
зудлик билан ташлаб юбо-
ришга ҳарчанд ундаса ҳам,
қўндира олмабди.

Хуллас, иккаласи яна
йўлга чиқишибди. Кун
чиқиб ҳарорат кўтарил-
гач, кўзи ожиз киши-
нинг қўлидаги “таёқ” се-
кин ўзига кела бошлабди.

Ниҳоят етарлича исиниб,
кучга киргач, кўзи ожизни
чақибди...

Оламларга раҳмат бўлиб
келган Пайғамбаримиз
(соллаллоҳу алайҳи ва сал-
лам) Мерожга кўтарил-
ганларида дўзахнинг
дахшатию, жаннатнинг
гўзаллигини ўз кўзлари
билан кўрганлар. Биз-
ни дўзах сари етак-
лайдиган ишлардан
қайтарганлар. Афсус,
баъзилар ўзи кўрмагани
боис қайсарлик қилади,
оқибатини ўйламайди.
Аллоҳ таоло кеч бўлмаси-
дан кўзларимизни очсин,
ҳидоятга бошласин, ях-
ши, эзгу амалларни бар-
давом қилишга муваффақ
айласин.

Дилафрўз
САЛОҲИДДИН қизи
тайёрлади.

ИСТИБРО ФОЙДАЛАРИ

Дард ўз номи билан дард, оғирми-енгилми, барибир зарар беради. Масалан, бавосил касаллигини олайлик. У оддий ҳайдовчи, юк ташувчига, ҳатто ақлий меҳнат билан шуғулланувчи зиёли инсонларга ҳам таниш. Оғир меҳнат, жисмоний зўриқиш, йиллар давомида бир жойда узок ўтириш каби омиллар бу касалликка сабаб бўлади.

Бавосил (*геморрой*) нинг илк босқичида йўғон ичакда қичиш, ўтирганида оғрик аломатлари сезилади. Кейинчалик ҳожат пайтида қон келиши, тугунлар ҳосил бўлиши кузатилади. Бу ҳолат тез-тез ич қотиши оқибатида юзага келади. Ўзингизда мазкур белгиларни сездингизми, пайсалга солмай, албатта, шифокорга учранг. Чунки бавосил белгилари йўғон ичакдаги нохуш ўзгаришлардан ҳам хабар бериши мумкин.

Бу касаллик йиллар давомида секин ривожланади. Оддийгина қабзият туфайли ҳам бу дардга йўлиқиш мумкин. Ҳар кунни тонгда ҳожат чиқариш бу касалликка йуликмасликнинг бир чораси.

Бу касаллик ҳомиладор ва кўп фарзандли аёлларда ҳам кузатилади. Шундай экан, бу даврда тез-тез аёллар шифокорига учраб туриш, кўпроқ дам олиш лозим. Туғруқ жараёнида доянинг кўрсатмаларига қатъий

амал қилиш керак. Акс ҳолда, зўриқиб бавосилни орттириб олиш мумкин.

Касал кунига саккиз пиёлагача оддий минерал (газсиз) ёки қайнатилган сув ичиши муҳим. Қора ун нони, мева-сабзавотларни хомлигича пўсти билан истеъмол қилиш ич-ни юрғизади. Спорт билан шуғулланиш ҳам бу касалликка йўликмаслик чораларидан.

Агар бу касалликка чалинган бўлсангиз, оғрикка чидолмай шифокорга борасиз. У ҳафсала билан дори-дармонлар ёзиб беради. Гап орасида фойдали, энг муҳими, оддий бир маслаҳатни қистириб ўтади: “Касалликдан қутулишни истасангиз, ҳожатдан кейин илик сувда мустаҳаб қилинг...”. “Бор-йўғи шуми?” дейсиз ажабланиб.

Бавосил тугунлари илик сув таъсирида ёзилади, сизни қийнаётган оғрик ҳам тўхтайдди. Умуман, бавосилни даволашда тозаликка риоя қилиш жуда муҳимдир. Бу йўл дунё олимларининг тиббий қўлланмаларида кўп бор таъкидланган.

Ажабо, бу усулни ҳозир етакчи тиб олимлари илгари суришяпти. Ҳолбуки, Ислом динимизда бу усул “истибро” дейилиб, мустаҳаб, яъни савобли амал ҳисобланади.

Шифокор-уролог

Улуғбек ЭРГАШЕВдан
Барно Акромова ёзиб олди.

МУҲТАРАМ ЮРТДОШЛАР!

Ўзбекистон мусулмонлари идорасининг нашрлари – «Ҳидоят» журнали ва «Ислому нури» газетасига, уларнинг қорақалпоқча иловаларига 2012 йил учун обуна давом этмоқда. Республикаимизнинг барча алоқа бўлимларида ва жойлардаги масжидларда обуна бўлишингиз мумкин. Обуна учун тўлов пластик карточкалардан терминал орқали ҳам қабул қилинади.

Нашр кўрсаткичлари:

«Ҳидоят» – 1034, 1051

«Ислому нури» – 195

Қорақалпоқча иловалар – 1035

